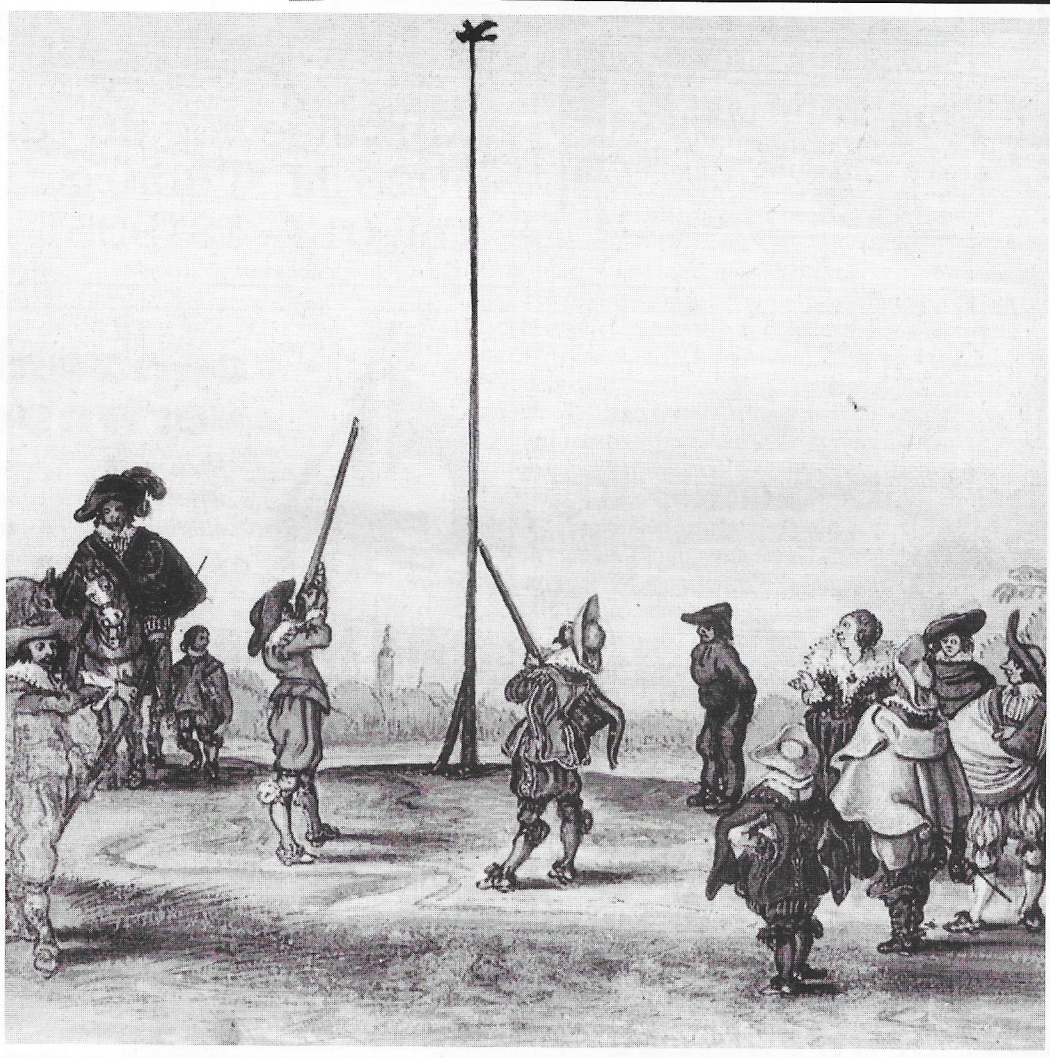


DE GILDETROM

40e jaargang afl. 2
Zomer 1993



Het schieten van de papegaai,
tekening (detail), bladzijde 10 uit album door
Adriaen van de Venne (1589-1663), British
Museum Londen.

© British Museum





JUWELIERS - HORLOGES

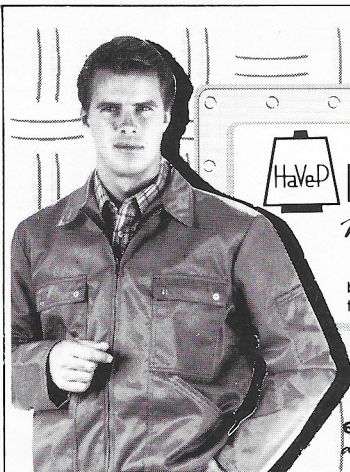
Jan Andriessen
 DORPSSTRAAT 54
 5708 GJ HELMOND (STIPHOUT)
 TEL. 04920 - 50792
 FAX 04920 - 22269

De grootste
sortering

**GEWEREN &
MUNITIE**

vindt u bij
AVEMO v.h
A. v.d. Ven-Mommers

Korvelseweg 80 - 82
 5025 JJ Tilburg
 Tel. 013 - 431905



HaVeD bedrijfskleding
Merkbaar beter!

b.v. textiel Fabrieken h. van puijenbroek - goirle
 tel. 013-349003 fax 013-343433

*een sterk staaltje vakmanschap
 al meer dan 125 jaar*



**een zaak van
vertrouwen**

- premiebouw
- renovatie
- vrije sektor
- verbouwingen
- utiliteitsbouw
- onderhoud
- dealer: Unidek volumebouw

**AANNEMERSBEDRIJF
GEBR. HOUTEPEN B.V.**

ZANDSCHELSTRAAT 1-01 POSTBUS 165
 5050 AD GOIRLE TELEFOON 013-34 90 32

GILDEZILVER

ATELIER NOUD PETERS

Breestraat 47, St. Anthonis Tel. 08858 - 3366



Blinkt uit in vakmanschap

H ELEKTROTECHNIEK
HOOGENDOORN
ENERGIE **GELUID**
 TEL: 013-345068 **GOIRLE**

van berkel b.v.

loodgieter
installateur

postbus 269, 5050 ag goirle, 013 - 34 24 45

DE GILDETROM

Driemaandelijks tijdschrift
Over de Noordbrabantse schuttersgilden
uitgave van de Stichting "De Gildetrom"

Hoofredacteurs

J.M. Oomen
Kogelsmortel 6
5632 PV Eindhoven
tel. 040-422869

Redacteurs

Eur. Gem. Hist. Schutt.

M.E.M. v.d. Voort
Valklaan 6
5613 EC Eindhoven
tel. 040-438521

Maasland

J.G.M. Goudsmits
Spreeuwenburgerweg 14
5061 PH Oisterwijk
tel. 04242-17353

Noorbr. Federatie

R. Haase
Wapendragerstraat 40
5641 GT Eindhoven
tel. 040-811527

Kempenland

J.A.M. Govers
Beverlaan 11
5581 EE Waalre
tel. 04904-13842

Kwartier van Oirschot

J.A. Abrahams
Vrijthof 9
5081 CA Hilvarenbeek
tel. 04255-2384

Land van Cuijk

H. Christiaans
Koperwiekstraat 8
5451 XN Mill
tel. 08859-53439

Peelland

P.J.G. Verheyen
Dilmanshof 63
5712 XL Someren
tel. 04937-93618

Baronie en Markiezaat

A.G. Boot
Korte Brugstraat 28
4871 XS Etten-Leur
tel. 01608-13270

Administratie

L.G.J. Huijbers
Dr. de la Courtstraat 71
5421 JG Gemert
tel. 04923-61855

Betalingen

Rabobank Gemert
rek.no.: 13.45.08.874
Stichting De Gildetrom
Girorekening van deze
bank: 839132

Voorwaarden

Abonnementsprijs 1993: collectief abonnement
f 12,50; Particulier abonnement f 17,50
Aanmaningskosten f 5,-
Abonnement dient bij vooruitbetaling te worden
voldaan. Het wordt geacht te worden voortgezet,
tenzij opzegging voor 1 november geschiedt.
Abonnementen kunnen elk moment ingaan.
De redactie houdt zich het recht voor teksten
naar beste weten en in ieders belang te redigeren.

Sluitingsdatum inzenden kopij afl. 3

1 augustus 1993 (verschijnt: 24 september)

Medewerkers aan dit nummer:

(buiten de redactie) R. Hurks, H. de Rooij, A. Slegers,
L. Welten, G. Creusen, Th. v.d. Loo, A. v. Lith,
T. den Teuling, F. Vriens, A.P. v.d. Wiel, J.A. Geelen,
J. Maas, J. v.d. Made, J. v. Berkel, K. Lenskens,
R. v. Hal.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd
en/of openbaar gemaakt op welke wijze dan ook
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming
van de stichting "De Gildetrom".

Zetwerk en druk: Drukkerij Bek, Veghel.

TER INLEIDING

De eerst-verantwoordelijke voor het Landjuweel 1980, Wim van den Biggelaar, haalt (bij gelegenheid van het Landjuweel in Etten-Leur) herinneringen op. Hij spreekt over het "wij-gevoel van toen", Oirschotse trots en organisatievermogen; een terugblik:

Landjuweel Oirschot 1980 een mooie herinnering

Ik vraag me nu af waar we toen de energie en de enorme hoeveelheid tijd vandaan haalden. Volstrekt belangeloos, anders zou het misschien ook niet gekund hebben. Alleen met een club goede mensen, die elkaar verstaan, ben je in staat de organisatie van zo'n evenement als een landjuweel tot een goed eind te brengen. Het duurt slechts één dag. Alles moet perfect lopen; dat was ons uitgangspunt en toch was later niet iedereen volledig tevreden. Maar (en dat is zeker) vrijwel alle gildebroeders en het publiek uit Oirschot en daarbuiten hebben genoten. Brieven, ingezonden stukken en commentaren gaven dat later aan. Alles is door vrijwilligers aangepakt, maar het gebeurde altijd met professionele kwaliteit. Eén voorbeeld wil ik slechts geven: in de publiciteit spraken wij over "het laatste landjuweel". Later hoorden we van een publiciteitsbureau, dat we geen betere publiekstrekker hadden kunnen bedenken! Vlak voor het landjuweel kregen we het nog voor elkaar, dat onze "nieuwe" koningin Beatrix beschermvrouwe van het Landjuweel Oirschot 1980 werd. We waren vereerd. Verguld, zeg maar. Weken en dagen met culturele manifestaties gingen aan het eigenlijke Landjuweel vooraf. En toen de dag zelf, 24 augustus: de H. Mis (uitgezonden via de kabeltelevisie), de erewijn, optocht van 117 gilden en vanzelfsprekend tal van eregasten. En dan; vlak voor het begin van de massale opmars, die grote donkere wolken, die richting toernooiveld komen drijven. Als een wonder drijft de enorme bui langs Oirschot af; er vallen slechts enkele druppeltjes. Later wordt daar nog over geschreven. Van elk gilde kunnen aan ieder wedstrijdonderdeel slechts enkele gildebroeders deelnemen. Voor anderen is er tijd om te ontmoeten, te kijken, te praten en lekker Oirschots (!) bier te drinken. De prijsuitreiking duurt lang. De eerste gildebroeders en -zusters verlaten Oirschot dan al. Velen blijven en genieten van een fijne dag, van een fijn landjuweel. Oirschot gaat slapen met een zeer tevreden gevoel. Als je de volgende morgen het toernooiveld, de tribune en de tent ziet, zie je de sporen van vele gildebroeders en het duizendkoppige publiek. In de krant staat een ooggetuigenverslag. Over Omroep-Brabant hoor je een rechtstreekse uitzending met twee betrokkenen. Aan het eind van de voormiddag zijn al weer velen aan het werk om op te ruimen. Twee dagen later is alles weg. De administrateur maakt de balans op. Iedereen is tevreden. Enkele landelijke instellingen krijgen een bedrag en na drie weken verschijnt het fotoboek van het Eindhovens Dagblad; een mooie herinnering!

Tien jaar later, 24 augustus 1990, komen de leden van het voormalige stichtingsbestuur weer even bij elkaar en halen herinneringen op, over dat wij-gevoel van toen. In het fotoboek zie je dat sommigen al niet meer zijn en dan zeg je: "Leef samen, werk samen en geniet vooral samen, zeker ook als gildebroeders."

In deze geest wens ik de gildebroeders en inwoners van Etten-Leur veel succes. Ik hoop dat de deelnemende gildebroeders en -zusters veel plezier beleefden aan het Landjuweel 1993. ■

Wim P.A. van den Biggelaar

Begin mei is de drieduizendste betalende abonnee genoteerd: Pieter Verbruggen, negentienjarige tamboer van het Sint-Willibrordusgilde Esch. Gelukgewens gildebroeder en je gilde! Er is tevredenheid, echter geen tijd om er lang bij stil te staan. Uw Gildetrom kan beter; het aantal abonnementen moet hoger kunnen. Er zijn teveel gilden met een relatief klein aantal abonnees. Er is groei mogelijk. De betalingen voor 1993 stromen binnen. Vergeet u echter niet het debiteurennummer te vermelden? Dat vergemakkelijkt de administratie. Intussen zijn aanmaningen verzonden. Stipte betaling helpt u en ons. Blijf uw Gildetrom voorzien van goede, lezenswaardige berichten. Voor alle belangeloze inzet: een gildebroederlijke schouderklop!

"AAN ZIJNE MAJESTEIT DEN KONING DER NEDERLANDEN"

*Lotgevallen van een Raamsdonks
request uit 1842*

Te Raamsdonk bestond sinds 1743 een schuttersgilde, dat evenwel kort na 1789 verdween. Begin 1842 pakten tien Raamsdonkers de draad weer op en vroegen Koning Willem II hun gilde (en het reglement daarvoor) met zijn toestemming te bekrachtigen. Die bekrachtiging bleek meer dan louter formaliteit, maar kwam uiteindelijk toch af bij Koninklijk Besluit nr. 53 van 23 oktober 1842, dus ongeveer 150 jaar geleden. De deken-schrijver van het huidige gilde St. Bavo te Raamsdonk beschrijft wat zich daarbij, over de hoofden van tien eenvoudige boeren heen, afspeelde.

Op 10 maart 1842 arriveerde te 's-Gravenhage een in weergaloze stijl "opgetrokken" verzoekschrift van tien Raamsdonkse ingezetenen aan Koning Willem II: "Aan zijne Majesteit den Koning der Nederlanden. Geven met den meest verschuldigden eerbied te kennen J. Floris, B.J. Kamp, H.J. Kamp, J. de Zeeuw, A. de Bont, P. Hoevenaar, J. Kamp, A. van Son, J. de Bont en S. de Jong, allen wonende te Raamsdonk."

"Dat schier in alle Dorpen en Steden van Noord-Brabant vriendschappelijke vereenigingen of zogenaamde gilden bestaan, en dat zij supplianten ook te Raamsdonk een Broederschap wenschten daar te stellen, onder den naam van Gilden van den H. Bavo."

"Dat blijkens het hierbij overgelegde afschrift van het reglement van orde de strekking en het doel dezer Gilden slechts hierin bestaat, om ook in deze Gemeente verbroedering onder de burgers tot stand te brengen, de vriendschapsband naauwer en naauwer toe te halen, en eens of twee malen in het jaar te vergaderen en zich bij die gelegenheid onderling met de meeste gepastheid te vermaken."

"Redenen waarom zij zich tot Uwe Majesteit wenden, nederig verzoekende dat het Uwe Majesteit moge behagen het door de supplianten gedane verzoek in goedgunstige overweging te willen nemen, en tot het oprigten van bovengenoemden Gilden autorisatie te verleenen."

Wanneer de Raamsdonkse verzoekers nu meenden dat des Konings toestemming wel snel zou afkomen, dan vergisten zij zich schromelijk. Willem II gaf niet zomaar toestemming om een schuttersgilde op te richten en liet zijn Minister van Binnenlandse Zaken advies inwinnen bij de Staatsraad-Gouverneur van Noord-Brabant. Die kweet zich wat erg gemakkelijk van die taak door vast te stellen dat hij geen bepalingen kende die voorschreven dat de oprichting van het gilde door Zijne Majesteit diende te worden bekrachtigd. Voorts merkte hij weinig vleiend op er aan te moeten twifelen of de bepalingen van het reglement kwalitatief voldoende waren om des Konings goedkeuring te kunnen wegdragen. De Staatsraad-Gouverneur adviseerde dan ook de gevraagde Koninklijke bekrachtiging niet te verlenen, maar de initiatiefnemers in de oprichting van hun gilde vrij te laten. Zo snel was Minister Schimmelpenninck van der Oije evenwel niet tevreden. Hij wenste ook het Raamsdonkse gemeentebestuur in de kwestie te betrekken.

Daarvan ongelukken te vreezen zijn

Met die inschakeling pakten zich donkere wolken boven het request samen, want het gemeentebestuur wenste de oprichting van het gilde met alle argumenten en middelen te

bestrijden. Het geneerde zich er zelfs niet voor ongepaste en onverdiende laatdunkendheden in de richting van de verzoekers af te vuren. Het zou zich evenwel vergissen in de flexibiliteit van de initiatiefnemers en in de neutraliteit van de eveneens om advies gevraagde, Bredase commissaris van het vierde district van Noord-Brabant, de Grez. Gebrek aan overeenstemming over deze kwestie in de eigen gelederen deed de rest. Bij zijn brief van 11 april 1842 trok het gemeentebestuur gelijk van leer de eer te hebben te berichten "dat het adres slechts geteekend is door tien personen die zich als oprichters schijnen voor te doen, zonder dat het blijkt, dat een genoegzaam aantal ingezetenen tot dat einde zich willen verbinden". De ondertekenaars stonden wel te goeder naam en faam bekend, maar ook "als niet bekend met de behandeling van het schietgeweer daarvan ongelukken te vreezen zijn". Bovendien meende het gemeentebestuur dat er geen voor het schieten geschikte locatie voorhanden was. Mocht het gouvernement desondanks positief beslissen, zo gaf het in overweging in het reglement bepalingen te laten opnemen, die voorschreven dat:

- lieden van alle kerkelijke gezindten, desverkiezende, lid konden worden;
- tijdens vergaderingen geen kerkelijke of staatkundige onderwerpen mochten worden aangesneden;
- het gemeentebestuur kennis moest dragen van de vergaderplaatsen;
- er niet zonder toestemming van het gemeentebestuur mocht worden geschoten.

Toen de Staatsraad-Gouverneur op 19 april de Raamsdonkse reactie naar de Minister doorstuurde, haastte hij zich, kennelijk van zijn eerdere voortvarendheid geschrokken, te verklaren dat de voorgestelde wijzigingen hem doelmatig voorkwamen.

Die mening was ook commissaris de Grez toegedaan, zij het dat die, vanuit zijn grondige kennis van de gilden, een andere oplossing voorstond, toen hij schreef dat "van oudsher bijna in iedere gemeente een, in sommige zelfs meerdere gilden hebben bestaan, wier statuten of reglementen ook door de Hooge Authoriteiten werden geaprobeerd. Het was een aangenomen beginsel daarbij, dat de betrekking van Overdeken werd bekleed door den Schout of door een lid der Gemeente Regering, waardoor voorgekomen werd, dat dergelijke gezelschappen geene staatkundige onderwerpen konden en mogten behandelen." Hij suggereerde om in het Raamsdonkse Reglement een soortgelijke bepaling op te nemen. De burgemeester zou dan nl. automatisch het toezicht krijgen dat hem als hoofd van politie toekwam. Tegen de oprichting van het gilde bestonden zijns inziens geen bezwaren.

Amsterdam en Bergen op Zoom

Op 20 mei 1842 bracht Minister Schimmelpenninck van der Oije voor het eerst aan de Koning verslag uit. Om te beginnen signaleerde hij dat, hoewel de Staatsraad-Gouverneur geen bepalingen kende die voorschreven dat de oprichting van het Raamsdonkse gilde Koninklijke goedkeuring behoeftte, zo'n bepaling weldegelijk bestond. Aanvankelijk bepaalde het Koninklijk rescript van 1 augustus 1827 nr. 56 dat voor de oprichting van verenigingen met alleen een plaatselijk karakter goedkeuring van de locale autoriteiten volstond. Het Koninklijk rescript van 6 november 1837 nr. 28 ontnam het plaatselijk gezag echter die bevoegdheid. Alle verenigingen dienden zich voortaan via het departement van Binnenlandse Zaken aan Koninklijke goedkeuring te onderwerpen. Dat dat ook gebeurde, toonde de minister met twee voorbeelden aan. Bij Koninklijk Besluit nr. 78 van 16 juni 1840 werd vergunning verleend tot de oprichting van het Voetboog-Schuttersgilde van St.-Joris te Amsterdam. Daarnaast bleek uit missive nr. 61 d.d. 11 november 1841 van de directeur van Zijne Majesteits kabinet dat de Koning bereid was de statuten van de gilden van St.-Ambrosius en St.-Sebastiaan te Bergen

op Zoom goed te keuren, wanneer daar enige wijzigingen in aangebracht werden. De kwestie, of het Raamsdonkse gilde en zijn reglement Koninklijke goedkeuring vereisten, was daarmee uitgemaakt.

Restte derhalve de vraag of gilde en reglement goedgekeurd konden worden. De minister begon zijn antwoord daarop met de voor de gemeente rampzalige conclusie dat, hoewel het plaatselijk bestuur ten deze niet gunstig gestemd was, hij meende dat het verzoek gehonoreerd zou kunnen worden mits eerst aan de vier door dat bestuur gestelde voorwaarden werd voldaan. Met die voorwaarden was Schimmelpenninck van der Oije het wel eens, deels omdat ze betrekking hadden op zaken van openbare orde en politie, deels omdat hij meende daardoor de betrekkingen tussen katholieken (2316 zielen) en protestanten (650 zielen) te bevorderen. "Weliswaar, wordt in het reglement niet uitdrukkelijk bepaald dat alleen Roomsche Catholijken leden van den gilde zullen kunnen zijn, doch in hetzelfde komen bepalingen voor, welke alleen door Roomsche Catholijken vervuld kunnen worden, en uit dien hoofde acht ik de bewuste voorwaarde aannemelijk", schreef hij. Daarmee was de conceptie van een vijfde reglementsaanvulling een feit. Op 29 mei machtigde Koning Willem II zijn Minister om overeenkomstig zijn rapport van de 20e te handelen en eind juni waren alle betrokkenen van de voorlopige beschikking op de hoogte. Die hield in, dat geen vergunning werd verleend om het gilde op te richten, maar dat de Koning genegen was de vergunning alsnog te verlenen, wanneer eerst het reglement van het gilde (met de door het gemeentebestuur gewenste bepalingen) werd aangevuld.

Suppletoire artikelen

Inmiddels waren de aspirant-gildebroeders ertoe overgegaan hun bestuur - directie genoemd - personeel in te vullen. Dat valt althans af te leiden uit het feit dat de latere hoofdman (voorzitter) J. Floris, substituut-hoofdman (vice-voorzitter) B.J. Kamp, secretaris J. de Zeeuw en oudste deken (penningmeester) J.H. Kamp zich, mede namens de anderen, in juli 1842 wederom tot de Koning wendden en hem verzochten, nu zij hun reglement hadden aangepast, hen alsnog toestemming voor de oprichting van hun gilde te verlenen. Om het reglement niet volledig te herschrijven hadden zij gekozen voor een oplossing in de vorm van een aanhangsel met vier "suppletoire artikelen". Die vondst was echter uitermate geschikt om op lange tenen te trappen.

In zijn reactie van 30 augustus steigerde het gemeentebestuur dan ook: "Intusschen bestaat deze wijziging, naar het ons voorkomt, alleen in eenige daarachter gestelde suppletoire artikelen, die daartoe, naar ons inzien, niet voldoende zijn". De gemeente wenste het te schrappen, wijzigen of voor andersdenkenden niet verbindend verklaren van een drietal artikelen, waarvan eerder de Minister constateerde dat alleen katholieken die konden nakomen. Daarnaast diende een bepaling opgenomen te worden die voorschreef, dat het reglement later niet zonder toestemming van de daartoe bevoegde autoriteiten mocht worden gewijzigd.

Een sneer ontbrak ook nu niet. "En vermits bovendien nu reeds het getal adressanten tot vier verminderd is", zo eiste het gemeentebestuur, dat men aantoonde dat er in Raamsdonk voldoende animo voor het gilde bestond, alvorens het verzoek ingewilligd kon worden. Het verloor daarbij de realiteit echter niet uit het oog: "Maar daar in naburige gemeenten dezer Provincie zoodanige vereenigingen zonder hoogere machtiging schijnen te worden opgericht, zoo ware het, naar ons inzien, ook wenschelijk, dat ten einde alle ontevredenheid voor te komen, ten deze van Gouvernementswege algemeene voorschriften werden gegeven".

Met gemeen overleg

Op 12 september bleken de kaarten volstrekt anders geschud: "Te dien einde de adressanten door ons in de vergadering van de raad verzocht en verschenen zijnde, hebben wij hunlieden

de noodige opmerkingen omtrent de wijziging van het bovengemelde reglement van orde gedaan, ten gevolge waarvan hetzelfde met gemeen overleg en onderling goedvinden van de rekwestranten nader door dezelve is gewijzigd, door de bijvoeging van het suppletoire artikel 5, dat de bepalingen omtrent de Godsdienst oefeningen voor Roomsche Catholijken voor leden van andere gezindheden niet verbindend zijn". De brief eindigde ermee dat het gemeentelijk gouvernement geen bezwaren meer had tegen de inwilliging van het door J. Floris c.s. gedane verzoek. De andere op 30 augustus gestelde eisen deden er kennelijk niet meer toe.

Naar de oorzaak van die plotselinge gemeentelijke ommezwaaï hoeven we niet slechts te gissen, want in zijn laatste rapport over deze kwestie schreef districtscommissaris de Grez aan de Staatsraad-Gouverneur (14 september 1842): "... verpligt te zijn Uwe Excellentie te moeten mededeelen, dat bij den ontvangst van het eerste verhoor een raadslid uit dat bestuur zich bij mij vervoegde, die mij verzekerde dat de raad gaarne zag dat de toestemming tot het oprigten van dat gild door Zijne Majesteit zoude worden gegeven, en zij wel wenschten dat het reglement in dier voege veranderd werd, zoo als hetzelfde nu is; ik heb vermeend hetzelfde als toen te moeten retourneren om aan de rekwestranten die verandering voor te stellen, zoo als zij ook dadelijk daarin toestemden, te meer omdat in die gemeente eene zekere ontevredenheid daardoor zoude ontstaan, die mij beter toescheen voor te komen." Gebrek aan overeenstemming over deze kwestie in het gemeentebestuur en het ingrijpen daarop van de Grez hadden aldus het tij gekeerd. Bepaald in zijn wijk geschoten was de Grez over de weigering of het verzuim van het gemeentebestuur hem te melden in welke gemeente er zonder vergunning een schuttersgilde was opgericht, maar "... heden ben ik daar nader op teruggekomen, en verlang daarop pertinent te worden ingelicht ...". Een week later liet de gemeente Raamsdonk weten dat het om Waspik ging, waar juist in die dagen reeds in het openbaar "met de uiterlijke teekenen daarvan voorzien, eene optogt gehouden en naar den vogel geschoten" was.

De rest van de maand september gebruikte men om de formulering van de vijf suppletoire artikelen in orde te maken en de stukken te tekenen (28 september), "als zijnde het onbestaanbaar", zo mopperde de Staatsraad-Gouverneur, "om ongeteekende stukken aan Zijner Majesteits bekrachtiging te onderwerpen". Op 7 oktober zond de Staatsraad-Gouverneur de stukken vergezeld van een positief advies naar de Minister van Binnenlandse Zaken. Deze laatste bracht op 20 oktober zijn tweede rapport uit aan de Koning en ook hij adviseerde positief. Bij Koninklijk Besluit nr. 53 van 23 oktober 1842 bekrachtigde Koning Willem II het Gilde van den H. Bavo te Raamsdonk en het reglement van orde met zijn goedkeuring.

De oprichting van het gilde eindigde tenslotte in drie harmonische akkoorden. J. Floris bracht in zijn hoedanigheid van hoofdman op 11 december de burgemeester op de hoogte van de beslissing "dat de vergaderplaats vanaf heden tot 8 oktober 1843 is bepaald bij Bart de Jong in de Fortuin te Raamsdonk". In april 1843 verzocht de directie van het gilde het gemeentebestuur een geschikte locatie aan te wijzen om een schutsboom op te stellen. Die werd geplaatst achter de herberg van Huibert van Son op de Schans en op Zijne Majesteits verjaardag, 6 december 1843, schoten de broeders van het St.-Bavogilde aldaar hun koning. ■

Adriaan de Jongh

Bronnen:

1. Rijksarchief voor de centrale regeringsarchieven vanaf 1795, Algemeen Rijksarchief, tweede afdeling, Den Haag.
2. Gemeente-archief Raamsdonk.
3. J.H. van Mosselveld, "Raamsdonksveer "spaart" gilde-zilver en papieren", De Stem, 25 mei 1962.

DE KONINGSMUTS VAN HET AMBROSIUSGILDE TE MADE

Een nieuwe aanwinst voor het Noordbrabants Museum

Het Noordbrabants Museum te 's-Hertogenbosch bezit een aanzienlijke verzameling voorwerpen met betrekking tot de Noordbrabantse schuttersgilden. Het betreft uiteenlopende zaken, daterend uit de zestiende tot en met negentiende eeuw, zoals koningszilver, vaandels, trommen, bogen en verdere toebehoren. Een deel daarvan wordt permanent geëxposeerd op de eerste verdieping van de historische afdeling van het museum. In januari 1993 werd de collectie nog verder verrijkt door een belangrijke aanwinst: het museum kwam door aankoop in het bezit van de achttiende-eeuwse koningsmuts van het Ambrosiusgilde te Made.

Het gaat om een rijkgeborduurde muts van laken, voorzien van een zilveren plaat en vier zilveren koningsschilden. Een replica, eigendom van het nog steeds bestaande bijenhoudersgilde uit Made, was te zien op de tentoonstelling 'Schuttersgilden in Noord-Brabant', die in 1983 in het Noordbrabants Museum werd gehouden. De catalogus bevat een afbeelding van de replica en beschrijft de wederwaardigheden van het origineel.

Het Ambrosiusgilde van Made werd opgericht in 1714. Deze organisatie van bijenhouders werd in 1757 een weerbaar gilde: vanaf dat jaar werden de leden bewapend en dienden zij zich te bekwaamen in het boogschieten. In 1758 kregen zij de beschikking over een schutsboom. Bij gelegenheid van de oprichting hiervan, schonk de hoofdman van het gilde, de baljuw van Geertruidenberg en Made, een groot schild. Het schild hing aan een keten en werd gedragen door de koning, de winnaar van de jaarlijkse schietwedstrijd.

Omstreeks 1765 heeft men naast de koningsketen ook een koningsmuts laten maken: een blauw-lakense muts in de vorm van een mijter, die vanwege de vorm ook bisschopshoed werd genoemd. Dat men voor deze vorm koos had te maken met de patroon van de bijenhouders, de heilige bisschop Ambrosius. Bovendien kan men in de vorm van een mijter ook een bijenkorf zien. Op de voorzijde werd met zijde een schutterstaferaal geborduurd, alsmede een bijenstand met twee korven en rondzwermende bijen in goud- en zilverdraad. Een prachtig staaltje volkskunst, dat in de uitvoering een zeer grote mate van vakmanschap verraaft. Op de achterzijde borduurde men enkele tulpen en een prachtige zon, eveneens in gouddraad. Vervaardigde men de voorzijde van de muts van blauw laken (aan de binnenzijde voorzien van een leren versteviging), de muts zelf werd gemaakt van rood laken, min of meer in de vorm van een slaapmuts. Aan het uiteinde bevestigde de maker een mooie volle kwast van zilverdraad. Ook de randen van het blauwe laken werden met zilverdraad afgezet. Op de voorzijde van de muts bevestigde men een in Louis XV stijl gedreven zilveren plaat. Dat deze er van het begin af aan heeft gezeten, bewijzen de uitsparingen in het borduurwerk op die plaats. Op de muts werden ook vier zilveren koningsschildjes uit de jaren 1764-1767 aangebracht. Deze vermelden de namen van respectievelijk A. van Bragt, A. Kanters, H. Doude (D'Oude?) en G.W. Goverse.

De muts zou omstreeks 1930 zijn verkocht toen de eigenaar van het gildehuis failliet ging. De gildebroeders lieten echter een replica maken; dat gebeurde aan de hand van een tekening die bewaard werd in het gemeentearchief van Geertruidenberg. Het origineel kwam terecht in de verzameling Claes te Antwerpen. Na het uiteenvallen van genoemde collectie bleef de muts in België, totdat zij eind 1992 via de antiekhandel weer in Nederland terecht kwam.



Koningsmuts van het Sint-Ambrosiusgilde uit Made, omstreeks 1758-1767; wol, leder, borduurwerk in zijde, goud- en zilverdraad, h. 27,5 cm.

Noordbrabants Museum 's-Hertogenbosch.

foto: Noordbrabants Museum

Het Ambrosiusgilde van Made bestaat nog steeds, maar geschoten wordt er al lang niet meer. Het gilde verloor dit privilege in 1788, toen de patriotsgezinde leden na de restauratie van stadhouder Willem V weigerden de eed van trouw aan Oranje te zweren. De replica van de koningsmuts wordt nu dan ook gedragen door de overdeken van dit bijenhoudersgilde. De originele muts zal - na een kleine restauratie - te zien zijn op de historische afdeling van het Noordbrabants Museum. ■

Charles de Mooij
conservator Noordbrabants Museum

**U BENT AL ABONNEE
NU DIE ANDERE 4000
GILDEBROEDERS NOG**

ONZE PROBLEMEN MET LOODBELASTING VAN HET MILIEU DOOR HET GEWEERSCHIETEN

In 1987 is door de Interfacultaire Vakgroep Energie en Milieu-kunde (IVEM) van de Rijksuniversiteit Groningen, in opdracht van het Ministerie van Landbouw en Visserij, een enquête onder de gilden c.q. schutterijen van de Gelderse, de Limburgse en de Noordbrabantse federaties gehouden. Het doel van deze enquête was, een onderzoek te doen naar de verspreiding, de effecten en gebruiksalternatieven van metallisch lood.

De uitkomst van deze enquête is, dat de gezamenlijke gilden en schutterijen ruim 20 ton metallisch lood per jaar in het milieu brengen. De Gelderse federatie brengt het minste (circa 200 kg.) lood in het milieu, daar de gilden alleen het koningsschieten nog op de traditionele wijze doen en de wedstrijden (veelal met de luchtbuks) op de vlakbaan houden. Ook zijn in deze federatie reeds kogelvangers in gebruik. De Noordbrabantse federatie brengt met de huidige vorm van schieten circa 2000 kilogram lood in het milieu. De Limburgse federatie brengt met haar vorm van schieten circa 18.000 kilogram lood in het milieu.

In een gesprek met de Inspectie van Volksgezondheid, in mei 1991, werd kort en duidelijk gesteld dat het toevoegen van metallisch lood aan het milieu door de Noordbrabantse gilden gereduceerd dient te worden tot nul.

Als enig alternatief werden kogelvangers aangedragen. Het gemeentelijk beleid is op basis hiervan er op gericht om bij alle hinderwetvergunningen, nieuwe en bestaande, kogelvangers te eisen.

Door de Gelderse federatie werd een gesprek gearrangeerd met de heer Gabor, staatssecretaris van het Ministerie van Landbouw. Dit gesprek heeft plaats gevonden in maart 1992. De heer Gabor luisterde aandachtig naar de uiteenzetting van de ontstane problemen. Hij zei toe de Minister van Milieu, de heer Alders, in te lichten over dit gesprek en onze wens over te brengen voor een onderhoud met de minister.

Via ambtsberichten aan de Raad van State waarin de adviseurs stellen dat elke gram lood in het milieu te veel is, is de Raad van State in 1992 een nieuwe koers gaan volgen, waarin zij negatief adviseren. Het gevolg voor de gilden is dat in veel gevallen de hinderwetvergunning nietig kan worden verklaard. Dit is in enkele gevallen, na klachten, reeds gebeurd.

Door de heer Ploos van Amstel, hoofdman van het Sint-Annagilde te Nuenen, is een onderzoek gedaan naar een beleid en aanpak ten aanzien van de milieuaspecten van lood bij de hinderwetvergunningen voor schietterreinen voor geweer. De heer Ploos van Amstel is milieudeskundige bij de NV Philips in Eindhoven.

Belangrijke conclusies uit zijn onderzoek zijn:

- De jaarlijkse loodbelasting van de Noordbrabantse bodem bedraagt circa 160 ton. De bijdrage van de gilden hieraan is 1,3 procent.
- De hoeveelheden lood welke per gilde verschoten worden lopen sterk uiteen, van enkele kilo's per jaar (alleen koningsschieten) tot circa 160 kilogram per jaar (zwaar kaliber schieten). De meeste gilden verschieten circa 14 kilogram per jaar. De loodbelasting in de onveilige zones van de schietterreinen varieert dan ook navenant.
- De kans van verontreiniging van het grondwater door lood van massieve kogels is kleiner dan de bijdrage door het fijnverdeelde lood uit mest en het fijnverdeelde lood uit brandstoffen dat uit de lucht neerddwarrelt.
- In de onveilige zone van schietterreinen van weinig schietende gilden duurt het circa 1000 jaar voordat in de

bovenste laag van 25 centimeter van de bodem door het schieten en de andere loodbronnen de zwaarste milieu-eis van 100 milligram lood per kilogram grond wordt bereikt. Bij het verschieten van 160 kilogram per jaar is dit moment binnen 100 jaar bereikt.

- Genoemde feiten tonen aan dat een milieuhygiënische beoordeling niet automatisch voor ieder gilde tot dezelfde conclusies en beperkende maatregelen behoeft te leiden.
- Kogelvangers vragen voor een doorsnee gilde een investering van circa f 60.000,-. Door zelfwerkzaamheid is hierop min of meer te verdienen. De verhouding tussen de kosten van zo'n voorziening en het opvangen van minder dan 15 kilogram lood per jaar staan in geen enkele verhouding tot elkaar.
- Vanuit het ministerie van VROM is geen voornemen tot een verbod op het gebruik van loden kogels. men verbiedt "slechts" het brengen van lood in het milieu. Er is geen ministeriële richtlijn die kogelvangers bij gilden voorschrijft. Men is, voorzover bekend, ook niet van plan om met een richtlijn in die richting te komen.
- Vervangen van lood door bismut als materiaal voor de kogels lijkt technisch mogelijk, zonder hierdoor het schieten erg nadelig te beïnvloeden. Het zal het schieten wel aanmerkelijk duurder maken.

De notitie van dit onderzoek is als basisdokument opgesteld. Dit basisdokument zal door de Noordbrabantse federatie gebruikt worden om een visie en een strategie te ontwikkelen en te presenteren aan de overheid. Door bemiddeling van de Commissaris van de Koningin van Noord-brabant en de Gouverneur van Limburg heeft minister Alders een gesprek voorgesteld tussen een vertegenwoordiging van de gilden en schutterijen, de regionale inspectie milieuhygiëne en het directoraat-generaal milieubeheer van het ministerie van VROM, om het toepassen van afdoende voorzieningen te bespreken. Dit gesprek heeft op 15 juni in Den Bosch plaatsgevonden.

De schietcommissies van de Noordbrabantse federatie hebben afgelopen maand maart een voorlichtingsavond over het rapport van de heer Ploos van Amstel gehad. De heer Ploos van Amstel hield een voordracht, waarin hij zijn rapport uitvoerig besprak. Daarna was er gelegenheid tot het stellen van vragen.

Op langere termijn zal het moeilijk zijn om onze huidige manier van schieten, waarbij lood aan het milieu wordt toegevoegd, te handhaven. Lood in het milieu brengen wordt tegenwoordig als onaanvaardbaar ervaren. Ook de geringe hoeveelheden welke de gilden door het schieten hiertoe bijdragen, zijn te veel. Wij willen positief meewerken aan dit aspect van het milieubeheer, met als doel, een voor alle partijen aanvaardbare oplossing te vinden. Die is niet per definitie, het universeel en ongenueanceerd voorschrijven van een kogelvanger. Het onderzoek naar vervangend materiaal voor lood zou een oplossing kunnen bieden. Ook in deze richting zal de federatie zich oriënteren.

Intussen adviseren wij u met klem, om niet overhaast over te gaan tot het plaatsen van kogelvangers. Indien u, om welke reden dan ook, gedwongen wordt een nieuwe hinderwetvergunning aan te vragen, zal er op dit moment zeker een kogelvanger worden vereist. Stel deze aanvraag zo veel mogelijk uit, tot er meer duidelijkheid is over de bedoelingen vanuit het ministerie van VROM. De resultaten van dit gesprek op 15 juni zullen wij u zo snel mogelijk meedelen.

Mocht u moeilijkheden hebben of krijgen met uw hinderwetvergunning, meldt u dit dan bij de federatiesecretaris, zodat wij op de hoogte blijven. ■

C.Th. Setz
J.J.M. Ploos van Amstel
R. Haase

GILDECONGRES TE HOOGSTRATEN EEN SFEERBEELD

(door: R. Haase)

Het stadje Hoogstraten in de Belgische Kempen verleende op 3 april gastvrijheid aan ruim 250 gildebroeders en gildezusters uit de Vlaamse gildenfederaties, de Hoge Gilderaad der Kempen en de Hoge Gilderaad van Brabant en aan zo'n gelijk aantal gildebroeders en gildezusters uit de Noordbrabantse Federatie van Schuttersgilden.

Zij waren er van heinde en verre samengekomen om deel te nemen aan het achtste Gildencongres van het oude Hertogdom Brabant, dit jaar georganiseerd door de Hoge Gilderaad der Kempen, geleid door opperhoofdman Eugene van Autenboer, onder auspiciën van de Federatie voor Volkskunde uit Vlaanderen.

De ontvangst vroeg in de morgen in de keramiekzaal van hotelschool Spijker was Vlaams-gemoedelijk, waarbij de "zuidelijke" koffie zich weldadig liet smaken. In spontaan geordende volgorde, één tamboer voorop, maar helaas zonder het voeren van een gildevaandel, begaf de kleurrijke stoet zich naar de Dekanale Sint-Catharinakerk waar met gildeluister, verzorgd door het plaatselijke gilde van Sint Sebastiaan, de eucharistie werd gecelebreerd door deken A. van Dijk. Het gemengd Piuskoor verzorgde de muzikale viering van deze mis die gekenmerkt werd door een klassieke vorm van plechtigheid, die wij in onze contreien niet vaak meer meemaken.



Verering en offergang.

De terugweg naar de hotelschool werd omlijst door welluidend klokkenspel van stadsbeiaardier Staf Mertens. Maar hoevelen luisterden er bewust naar? Tijdens de receptie, waarbij op gulle wijze heerlijk Vlaams kruikenbier werd geschonken, steeg de stemming naar een lichtvoetig niveau en gevoegd bij het hieropvolgend copieus diner, deed dit alles vrezen dat "de ollanders" - ongeïnteresseerd in deze levenswijze - niet optimaal geconcentreerd aan de middagzitting zouden kunnen deelnemen.

De middagzitting had als thema: De zorg voor ons patrimo-

nium. Zorg in breed verband: de zorg voor onderhoud van gildeattributen en documenten, maar ook de zorg in de muziekbeoefening, in het dansen bij de gilden en de zorg voor de gilde-identiteit. De zitting werd geleid door André van Rompuy, Opperhoofdman van de Hoge Gilderaad van Brabant.



Buurten versterkt de banden.

Stadsarchivaris H. de Kok, gaf een uiteenzetting over diverse mogelijkheden om oud documentmateriaal te herstellen en te conserveren. De zorg begint echter al bij het creëren van documenten; goed papier, geen chemische natte kopiëertechnieken gebruiken en nog andere waardevolle tips.

Johan Oomen bereed weer eens zijn stokpaard en hamerde op een non-destructief onderhoud van het kostbare gildezilver. Met "frappez toujours" probeert hij sinds jaar en dag - en met succes - de gildebroeders hierin op te voeden. De voordrachten duurden langer dan verwacht, het zonnetje buiten scheen weldadig, het kruikenbier en de bourgondische maaltijd eisten hun tol, kortom sommige toehoorders dreigden weg te zakken in een gelukzalige doezel. Ho nou, de organisatoren hadden op een tactisch slim moment de spreekbeurt - of misschien juist gezegd, de fluitbeurt - van de heer W. Bosmans op de agenda geplaatst. Met schrille - door de slecht ingestelde geluidsinstallatie te hard overkomende - fluitpartijen werden deze dreigende dommelaars tot aandacht geroepen. Voor gilden die de muziek beoefenen als begeleiding van de gildedansen gaf deze medewerker van het Koninklijk Instrumentenmuseum van Brussel een leerzame presentatie.

Mevrouw A. Sterck hield een voordracht over het dansen in de gilden en zij gaf de Noordbrabantse gilden in overweging het dansen niet stiefmoederlijk te behandelen daar het naar haar mening een wezenlijk onderdeel van de gildebeleving is.

Eugene van Autenboer verzorgde de finale; met vlamme stem zette hij in: "Hi folks, how are you?" Dit als opening van een indringend betoog over het behoud van de eigen taal. Het onbeheerst laten insluipen en tot onnodig gemeengoed laten worden van buitenlandse woorden tast de eigen identiteit aan. Een uiterste zorg in deze is geboden.

Door het enthousiasme van de sprekers liepen de spreekbeurten uit, waardoor helaas geen ruimte was voor vragen uit de toehoorders. Dit levert, zoals in het vorige congres is gebleken, juist het vuurwerk op. Wat er leeft en waarover men een eigen en/of controversiële mening heeft, komt dan naar voren. De discussie die zich hierover dan ontspint en die soms leidt tot emotionele ontboezemingen is het zout dat congressen hun dialogische waarde geeft. De lezingen, de gestelde vragen en de antwoorden hierop worden in het congresverslag weergegeven. "De Noordbrabantse gilden zullen dit verslag", aldus de congresvoorzitter, "ontvangen op de hoofdliedendag 9 oktober 1993 en niet pas in 1994", hiermee snaaks de veel te late ontvangst van het congresverslag 1991 op Tijn Uilenspiegelse wijze hekelend. ■

INTERNATIONAAL VENDELTREFFEN ANTWERPEN

Op het internationaal vendeltreffen was ook Noord-Brabant vertegenwoordigd. Namens de Federatie Vendelcommissie doet Leo Konings daarover verslag.

Welkom

Op 17 en 18 april werd te Wilrijk - een deelgemeente van Antwerpen - een groot internationaal vendeltreffen georganiseerd door de Vlaamse Volkskunst Beweging, in het kader van "Antwerpen 93 Culturele hoofdstad van Europa". Naast deelnemers uit België, Duitsland, Zwitserland en Italië, was de Noordbrabantse Federatie van Schuttersgilden vertegenwoordiger van Nederland. Uit alle kringen van de federatie werd een delegatie samengesteld van ongeveer zestig vendeliers en vier tamboers. Zij werden op zaterdagmorgen welkom geheten door de plaatselijke afdeling van de V.V.K.B., in de Kegelhoeve, aan het Hof van Mols te Wilrijk.

Pleinen en Grote Markt

Het officiële programma werd geopend met optredens van de buitenlandse vendelgroepen op diverse pleinen in Wilrijk. Hierbij viel de publieke belangstelling erg tegen, maar het fantastische schouwspel dat een vendelgroep uit Brussel, en een groep uit Lazio in Italië, opvoerde, maakte veel goed. Tegelijkertijd vond in cultureel centrum "De Kern" in Wilrijk de opening van een twee-daagse tentoonstelling plaats, waar onze federatie ook een stand had ingericht. Na de middag vertrok men per bus naar het centrum van Antwerpen, voor een grootse optocht van alle deelnemende groepen. Vanaf het Stadspark werd via de "Keyzerlei" en de "Meir" opgetrokken naar de Grote Markt. Daar gaven alle groepen voor de daar opgestelde eretribune een korte demonstratie van hun kunnen. Na de optocht werden vertegenwoordigers van de groepen op het stadhuis ontvangen door de burgemeester en schepenen van Antwerpen. Hier werd het glas geheven op "Antwerpen 93" en kreeg iedere groep een legpenning en een vaantje van de stad Antwerpen aangeboden. Na afloop van het officiële gedeelte konden alle vendeliers een pintje komen drinken op het stadhuis. Na de gezamenlijke maaltijd maakte iedereen kennis met zijn gastgezin en - al dan niet in gezelschap van gastheer of gastvrouw - was er gelegenheid om Antwerpen te verkennen.

Gastvrije pastoor en colloquium

Op zondagmorgen woonde de Noordbrabantse groep de Eucharistieviering bij in de Sint-Bavokerk, waar we hartelijk welkom werden geheten door de pastoor. Tijdens de consecratie brachten een vendelier en een tamboer de gebruikelijke vendelhulde. Na de H. Mis volgde een korte vendelgroet voor de pastoor, die als blijk van waardering de vendeliers uitnodigde om in de tuin van de pastorie een glaasje te komen drinken. Om tien uur werd in het cultureel centrum "De Kern" een colloquium geopend onder leiding van Dr. Andrea Flamini uit Turijn. Vertegenwoordigers van alle deelnemende groepen gaven hier een uiteenzetting over de historie en de gebruiken van het vendelen in hun land of regio. Voor de Noordbrabantse federatie van schuttersgilden werd - op de van hem bekende wijze - het woord gevoerd door Johan Oomen. Op het colloquium was de voltallige federatie vendelcommissie aanwezig. Na afloop hiervan spraken alle vertegen-

woordigers de bereidheid uit om in de toekomst door te gaan met een soortgelijk vendeltreffen. Zo mogelijk om de twee jaar, telkens in een ander land.

Hoogtepunt

Het hoogtepunt van dit tweedaagse festijn was ongetwijfeld het grote vendeltreffen op zondagmiddag. Door het slechte weer moest hiervoor worden uitgeweken naar een nabij gelegen sporthal, hetgeen echter een prima alternatief bleek te zijn. Iedere groep gaf hier een demonstratie van het vendelen, zoals dat in het land of de streek van herkomst gebruikelijk is. Door onze federatie werd eerst een demonstratie groepsvendelen gegeven. Iedere kring vaardigde hiervoor een vendelgroep af. Het optreden kreeg veel waardering van het talrijk aanwezige publiek. Later op de middag wisten zes individuele vendeliers - eveneens één per kring - de handen van de toeschouwers op elkaar te krijgen met een demonstratie acrobatisch vendelen. Van de overige deelnemers was vooral het optreden van de Italianen erg spectaculair. Zij brachten een fantastische show, waarbij de vendeliers hun vendels over grote afstand naar elkaar overgooiden. Resumerend kan het vendeltreffen als een groot succes worden gezien, waaraan alle deelnemers goede herinneringen hebben overgehouden. ■

L.J. Konings



FEDERATIE-NIEUWS

EUROPEES SCHIETWAPENPAS

In de loop van 1993 zal een wetwijziging van de Wet Wapens Munitie in werking treden. Eén van de aspecten in de richtlijnen hierin is echter reeds per 1 januari op voorhand ingevoerd. Het betreft hier de zogenaamde Europese schietwapenpas. Dit is een document dat door de autoriteiten van de EG-lidstaten aan een persoon die wettig houder en gebruiker van een schietwapen is, op diens verzoek wordt afgegeven. Het is een persoonlijk document waarin de schietwapens die de houder van de pas voorhanden heeft, zijn vermeld. De pas dient binnen de lidstaten van de Europese Gemeenschappen steeds in het bezit te zijn van de gebruiker van het schietwapen. Volgens de eerdergenoemde richtlijn is het reizen met een vuurwapen door twee of meer lidstaten slechts toegestaan met vergunning van die lidstaten. De vergunning wordt vermeld op de Europese schietwapenpas. De reiziger moet deze op elk verzoek van de autoriteiten van de lidstaten kunnen overleggen. Voor jagers en sportschutters geldt een uitzondering op deze vergunningsplicht. Zij mogen zich met hun - bevoegd voorhanden gehouden - wapens van de ene naar de andere lidstaat begeven, onder de voorwaarde dat de wapens door - in dit geval de Nederlandse - autoriteiten op de Europese schietwapenpas zijn vermeld. Zij hebben dus niet telkens een voorafgaande vergunning van de betrokken lidstaat nodig. Deze faciliteit geldt overigens (nog) niet in alle EG-landen; in sommige landen blijft een vergunning voorlopig ook voor jagers en sportschutters noodzakelijk. Voor de duidelijkheid zij vermeld dat deze pas geen document is dat in de plaats komt van verloven, jachtakten en consenten, maar dat het hier - althans de eerste jaren - gaat om een extra document, dat uitsluitend bedoeld is voor het reizen met wapens door twee of meer EG-landen.

Naar verwachting kan deze pas op aanvraag bij de daartoe bevoegde gemeentelijke instanties vanaf mei worden aange-

vraagd. De indicatieve kostprijs bedraagt 32 gulden; er zullen geen leges worden geheven.

SINT-MARTINUSTENTOONSTELLING

Van 29 mei tot en met 1 augustus 1993 wordt door het gilde Sint Martinus uit Gennep een wisseltentoonstelling ingericht in de crypte van de Sint-Martinuskerk in Gennep met als thema het gildewezen en de patroonheilige St. Martinus. De heren A. Vaessen uit Lommel (België) van het Sint-Martinusgilde Waalre en P. Baken van het Sint-Martinusgilde van het heilig Sacrament uit Dommelen laten hierbij ook een gedeelte van hun verzameling over St. Martinus zien. De crypte is geopend op zaterdag en zondag van half drie tot vier uur. De entree bedraagt twee gulden; kinderen, studerende jeugd en 65+ betalen een gulden entree. Groepen van minimaal tien personen kunnen ook buiten de openingstijden terecht. Daarvoor kan contact opgenomen worden met deken E. Huisman, Gennep, tel.: 08851-11888.

FEDERATIE TOERNOOI GEWEERSCHIETEN

Op zondag 29 augustus 1993 wordt op het schietterrein Catharinahof aan de Van Oldenbarneveltlaan te Eindhoven door het Sint-Catharinagilde Tongelre het federatie toernooi geweerschieten georganiseerd. Tussen elf en twee uur kunnen korps- en viertalkaarten gekocht en ingeleverd worden. De wedstrijden beginnen om elf uur. Voor de federatiekampioenschappen stelt de federatie per categorie een zilveren schild ter beschikking. Het pakket wordt met prijzen in natura aangevuld door het organiserend gilde. Gestreden wordt om de federatiekampioenschappen opgelegd persoonlijk en korps. Daarnaast worden vrije wedstrijden vrije hand, wipschieten personeel, wipschieten viertallen en puistschieten gehouden. Deelname staat open voor elk gilde binnen de federatie. Aan de federatiekampioenschappen kunnen uitsluitend gildebroeders deelnemen. Elk gilde kan met meerdere viertallen deelnemen. Van deze viertallen kan slechts één viertal deelnemen aan de wedstrijd om het korpskampioenschap. Een gildebroeder kan maar in één viertal worden ondergebracht. Aan de vrije wedstrijden kunnen zowel gildebroeders als gildezusters deelnemen. Deze laatste behoeven geen functie in het gilde te hebben. Op de algemene of de specifiek voor het plaatselijk schietterrein geldende veiligheidsvoorwaarden zal toegezien worden. Op de gildeweide zijn enkele attracties en spelletjes voor de jeugd aanwezig. Gelieve te parkeren op nabijgelegen straten. Parkeren op groenstroken is bij gemeentelijke verordening verboden. Info: R. Haase. ■

Een oorkonde voor zeventig jarig lidmaatschap werd uitgereikt aan: Wilhelmus Johannes van Dijk van het Sint-Catharinagilde Moergestel.

Zilveren rad van Sinte Catrien

Het ging er voor de veertien keer spannend en broederlijk aan toe bij de jaarlijkse kruisboog-schietwedstrijd om het zilveren rad van Sinte Catrien te Moergestel (17 en 18 april). Bijna 150 deelnemers waren getuigen van een spannende eind-afkamping, welke vlekkeloos en snel verliep. Henk van Loon jr. van het Sint-Jorisgilde uit Oirschot wist zijn zenuwen het best tot het laatst toe te bedwingen. Hij werd de winnaar van het rad in 1993. De tien best geklasseerde schutters waren: Henk van Loon jr. Sint-Jorisgilde Oirschot, John Hoevenaars van het Sint-Jorisgilde Hapert, M. Vorstenbosch Sint-Jansgilde Oerle, Kees v.d. Ven Sint-Brigidagilde Netersel, Theo van Gerven Sint-Brigidagilde Netersel, P. Heuvelmans Sint-Jorisgilde Oostelbeers, C. Schellekens O.L. Vrouwebroederschap Oirschot, Martin v. Loon Sint-Jorisgilde Oirschot, Jan Vennix Sint-Jorisgilde Oostelbeers, Co v.d. Hout Sint-Jorisgilde Diessen. De eerste damesprijzen waren voor: Annemie Coppelmans Sint-Jorisgilde Reusel, Goen Vorstenbosch Erp, Carin Creusen Sint-Catharinagilde Moergestel en Zus Timmermans uit Middelbeers.

Op de zondagen 10 en 17 april 1994 zullen de wedstrijden voor de vijftiende keer gehouden worden. Organisatoren van andere wedstrijden gelieve deze data te noteren, omdat aan deze wedstrijden, bij gelegenheid van het derde lustrum, een extra attractie wordt toegevoegd.

"'t Sneeuw't, 't sneeuw't, met witte waden wordt het veld nu toegedekt"

Dat was het geval zaterdag tegen middernacht 27 februari 1993, toen de gildebroeders van Sint Sebastiaan Oirschot huiswaarts keerden na het koningsbier in 't Hof van Solms in de Koestraat. 't Was stil; geen geluid of geronk van auto's. Slechts een enkele voetganger die passeerde en overal lag als bruidssuiker het vlekkeloze wit. De straat was van een dun laagje voorzien, de stoepen, het straatmeubilair, maar ook de daken en zelfs elke oneffenheid van muren en elk takske aan de bomen. De Markt, met kerk en toren, was als met poedersuiker bestrooid. Een weldoende stilte en een heerlijk gezicht. Hoe anders is Oirschot op die plek ooit. Ik dacht trouwens aan het feit, dat in 1789 de guld ter verantwoording geroepen werd, omdat het in de Koestraat rond middernacht de trom geroerd had. Was het toen een gildebroeder, die boven zijn theewater geweest was? Dat was nu helemaal niet het geval. De nieuwe koning, Jos Smetsers, tracteerde zijn broeders op koningsbier in de Amaliazaal van 't Hof van Solms. Een prachtige omgeving in een statig monumentaal gebouw. Gezellig buurtend, lachend en keuvelend aan ronde tafels. Door aalvlugge dienstertjes werden de glazen bier aangedragen. "Eigen" bier, gebrouwen in de onmiddellijke nabijheid, in het pand dat eens diende als kliniek van Dr. Feij, de vermaarde geneesheer. Behalve het bier, kundig getapt met een schuimkraag om in te happen, had Jos ook gezorgd voor heerlijke spijzen. Kippebouten, maar ook zult en buispek met hartig roggebrood. Overvloedig en smaakvol. Uitkijkend op de binnenplaats, een patio, zag je al lang grote sneeuwvlokken neerdwarrelen. In het licht van vele spotjes was dat een prachtig gezicht; hoe de pluizen zich stortten in de hoogspuitende fontein. De entourage en de bediening waren optimaal en deden denken aan schilderijen van schuttersmaaltijden. In de vestibule een aankondiging van welkom aan de gildebroeders en lopend door de gangen, verlicht met waxinelichtjes, ontwaarde men de diverse kamers, genoemd naar Frederik Hendrik, Amalia van Solms en andere grootheden van weleer. Schitterend. Sterke gildeverhalen komen later op de avond naar boven en er wordt veel gelachen en men slaat "malkander" op de schouders van pret. Enkele gildebroeders gingen - puur uit gewenning - toch nog aan de toog hun

NIEUWS UIT DE KRINGEN



Kwartier van Oirschot

Kringmededelingen

In de kring heeft een secretariaatswisseling plaatsgevonden. De nieuwe secretaris is: J.C. van den Biggelaar, Kerkstraat 13, 5513 AP Wintelre, tel.: 04905-2008.

Onderscheidingen werden uitgereikt aan: Josephus Johannes Antonius Verhoeven van St. Joris te Diessen (25); Godefridus Martinus Wintermans van St. Lambertus Vessem (40); Adrianus Roefs van St. Joris te Oirschot (40) en Josephus A. Verouden van St. Joris te Oirschot (40).

gesprekken voortzetten en in grote broederschap verliep verder de fijne avond van het koningsbier. Jos en eega dank; ge belooft een goeie koning te worden. Ge verstaat traditie en stijl; het was een warm feest met koele drank.

Door gezamenlijke inspanning nieuwe gilde-accommodatie

Het gildeterrein in het verleden

Het kolveniersgilde Sint Dionysius is opgericht op 6 januari 1665, en behoort daarmee (met de beide zuster-gilden Sint Joris en Sint Sebastiaan) tot de oudste verenigingen van Tilburg. Bij de oprichting beschikten de toenmalige gildebroe-



Onder het goedkeurend oog van toezien deken-uitvoerder M. van Lent plaatst de familie Bogaers de naamsteen van het nieuwe gildehuis.

ders niet over een eigen "schutsdoel". Eerst in 1682 ontving het gilde een bedrag van ruim f 450,00 van Cornelis Hagens en Antoine Staekenborg, die beiden als lid van het gilde een bedrag voorschoten, om zodoende tot de aankoop van een eigen perceel over te gaan. In datzelfde jaar werd begonnen met de bouw van een stenen doelhuis om de verschietingen te houden. Ook werd er een lindeboom aan de schuttersboomgaard geplaatst. Het kolveniersgilde had een eigen onderkomen, en kon dus onafhankelijk van derden de schietoefeningen houden. De schuttersboomgaard was gelegen op de plaats waar zich nu de Bisschop Zwijssenstraat bevindt. Aanvankelijk werd er vanuit het "doelhuysje" in horizontale richting op het doel geschoten. Door een juridisch steekspel tussen het gilde en een latere gebruiker van het "doelhuysje" werd het gilde begin 19e eeuw gedwongen uit te zien naar een nieuwe schietlokatie, welke gevonden werd bij herberg Mutsaers in 't Zand, thans bekend als Boerke Mutsaers, waar het gilde Sint Sebastiaan haar gildehuis heeft. In latere jaren had het gilde nog schietlokaties op de Tilburgse Heuvel, een terrein aan het Rosmolenplein, bij café Van Langerijt (tot 1936), aan de Hilvarenbeekseweg (tot 1965) en tenslotte genoot het gilde gastvrijheid op een terrein van de familie De Jong aan de Rielseweg, achter café De Commanderie.

Het gildeterrein aan de Grootvenstraat

Nadat het gilde in 1990 het terrein aan de Rielseweg moest verlaten, is men (samen met de gemeente Tilburg) doende geweest een nieuwe lokatie te vinden. Een gildetraditie van meer dan 325 jaar mag immers niet verloren gaan, zo was en is de mening van het gilde. Echter, de tegenwoordige eisen op het vlak van milieu en veiligheid zijn dusdanig, dat het niet meer toegestaan is, om op de traditionele wijze de schietsport te beoefenen. Zo moet er gebruik gemaakt worden van een kogelvanger om het milieu niet te belasten. Ook voor de veiligheid zijn er tal van maatregelen getroffen, hetgeen resulteerde in een hinderwetvergunning die voldoet aan de strenge eisen die met het schieten samenhangen. Op een braak liggend terrein aan de Grootvenstraat (industrieterrein Kraaiven)

kreeg het gilde een perceel grond voor 50 jaar in erfpacht. Het perceel is gelegen naast de accommodatie van scherp-schuttersvereniging Tilburg. Op het gildeterrein hebben de gildebroeders in juni 1992 een aanvang gemaakt om hier een mooi gildehuis met schietinrichting te laten verrijzen, en het resultaat mag er zijn.

Officiële opening 1 mei

Met de officiële opening van dit nieuwe gildehuis is een einde gekomen aan een periode van drie jaar, waarin het gilde niet beschikte over een eigen accommodatie. Sinds eind 1990 heeft het gilde dankbaar gebruik kunnen maken van de schietgelegenheid van het zuster-gilde Sint Mauritius te Goirle. Op genoemde datum ging de Tilburgse kogelvanger de lucht in. Een indrukwekkende stelling, waarin een voormalige bouwlift nog te herkennen is. Alle op de gildevogel afgevuurde kogels worden keurig opgevangen danwel kaarsrecht teruggeketst. Het was een waardig feest, waarbij de zuster-gilden aanwezig waren. De hoofdman wees er op dat het schieten maar bijzaak is en dat het bij de ware gildebroeder gaat om de broederschap in voor- en tegenspoed. Die sterke betrokkenheid komt vooral tot uiting als een medebroeder begraven wordt. Vorig jaar overleed de 21-jarige vendelier Hub van Erve aan leukemie. Zijn medebroeders hebben hem niet vergeten. Bij deze opening hebben zij een "Gulden-schot" ingericht, waar de bezoekers voor f 1,- aan konden deelnemen. De opbrengst (f 500,-) gaat naar de Daniël den Hoed-kliniek in Rotterdam, waar Hub werd verpleegd. Een mooie geste, die zeker bij andere gilden navolging verdient.



Kempenland

Moet je nu eens kijken!!



Ra ra wie zijn wij?

Wie zijn die koning en die vaandrig? Van welk gilde waren zij lid? Wie herkent hen? En is geïnteresseerd in deze foto? Geert van der Aalst, hoofdman en gildebroeder van het

O.L. Vrouwegilde van Eersel is in het bezit van deze foto, die gemaakt zou zijn in de jaren 1925 - 1935. Het is hem tot op heden niet gelukt te achterhalen wie deze gildebroeders zijn. Misschien kan iemand hem helpen! En mocht men geïnteresseerd zijn in deze foto, neem dan contact op met Geert van der Aalst, Quackelaer 35 5521 BC Eersel, tel.: 04970-12447.

Eindelijk thuis

"Dat het Sint-Jorisgilde van Zesgehuchten zich thuis mag voelen in haar nieuwe huis; zoals de gemeenschap van Zesgehuchten zich steeds thuis gevoeld heeft bij het gilde." Met deze woorden opende wethouder mevr. C.J. van Klinken-Vermeulen samen met pastor en gildepriester W. Clabbers in aanwezigheid van vele genodigden en belangstellenden het nieuwe gildehuis en kruisboogschietterrein van het Sint-Jorisgilde Zesgehuchten (gemeente Geldrop) op zondag 25 april. De inzegening en ingebruikname van deze accommodatie vormde het eindpunt van een reeks van jaren vol inspanningen en tegenslagen; maar ook het begin van een nieuw historisch tijdperk van het gilde. De bekende historie van het gilde begint in 1408 toen een groep Zesgehuchtenaren een Sint-Jorisaltaar oprichtte in de kerk van Geldrop. (De toen nog zelfstandige zes gehuchten hadden geen eigen parochiekerk.) Zoals zovele Sint-Jorisgilden zal men in het begin met de kruisboog geschoten hebben. Gaande de ontwikkelingen is



Gildepriester W. Clabbers zegent schietterrein en gildehuis, geassisteerd door hoofdman Th. Stijnjes.

men met modernere wapens gaan schieten, en zo was de laatste decennia het geweer het hoofdwapen. Het gilde kreeg echter geen vergunning voor een schietterrein voor dit wapen door de vele bezwaren die tegen de aanvraag ingebracht werden. Medio 1992 echter kwam er plotseling schot in de zaak, toen (dankzij medewerking van het gemeentebestuur) een vergunning afkwam voor een schietterrein met gildehuis, echter ingericht voor kruisboogschieten. Deze mogelijkheid is door het gilde met beide handen aangegrepen, om ook de wens om een eigen onderkomen te kunnen verwezenlijken. Het gilde heeft mede onder invloed van deze ontwikkeling het plan opgenomen de geweren in de wapenkast op te bergen en de kruisboog als hoofdwapen te gaan hanteren. Dat het bij het schieten met de kruisboog nog een ervaring ontbreekt, bleek uit de openingsschoten. Van de prominenten die genodigd waren de nieuwe schutsbomen te bevrijden, was het alleen wethouder mevr. Van Klinken-Vermeulen die haar mannetje stond en raak schoot; terwijl alle na haar komende mannelijke schutters een gat in de lucht schoten. Na de openingsceremonie namen de gildebroeders hun schietterrein - met vier schutsbomen - in gebruik door onderling te kampen om het Jim Verhoevenschild. Het nieuwe schietterrein is gelegen nabij de kom van het dorp, achter de oude school, die gemeenschapshuis is geworden.



Peelland

Talentvolle kruisboogschutters

Tijdens de jaarvergadering van het Sint-Hubertusgilde Liessel werd de periodiek aftredende secretaris, Willy Reijnders, voor de tijd van drie jaar herkozen als Jonge Deken. Het gilde heeft een goed en druk jaar achter de rug, waarbij de kringgildedag (16 en 17 mei) en de Hubertusgildenbijeenkomst (4 oktober) hoogtepunten waren. Inmiddels is er al weer aan verschillende evenementen deelgenomen: 3 april gildecongres Hoogstraten, 26 april optreden voor gehandicapten in Vlierdense missiehuis, 30 april Koninginnedag-oplustering, 20 juni Kringgildedag Beek en Donk, 26 juni bloemendefilé avondwandelvierdaagse Deurne, 27 juni Landjuweel Etten-Leur. Verder staan op het programma: 3 juli Sint-Jansviering met verschieping van de erekoning 1993, 11 juli verbodering met de drie andere Deurnese gilden (organisatie ligt bij het Liesselse gilde), 30 en 31 augustus optrekken Liesselkermis, 6 november teerdag. Deze begint 's middags met de broodwijding tegen hondsdelheid in de Hubertuskapel. Verder nog: hoofdliedendag, inhalen St.-Nicolaas en ledenvergaderingen. Voor enkele gildebroeders is dit programma nog niet zwaar genoeg. Die zijn begonnen met om de veertien dagen een avond kruisboogschieten Voorlopig met een gehuurde kruisboog, maar met de bedoeling te zijner tijd eigen materiaal aan te schaffen, als er voldoende liefhebbers blijven. Dan zal het gilde (naast tamboers en vendeliers) ook nog een "afdeling" kruisboogschutters hebben. De eerste talenten hebben zich al aangediend.



Maasland

Tweemaal

Koningschieten bij Onze Lieve Vrouwe Schuts in Elshout. Het was op kermisdinsdag 27 april. Geheel volgens gebruik werd de dag om negen uur ingezet met een H. Mis, gecelebreerd door gildeheer pastoor Van Osch. Na de viering bracht het gilde een vendelgroet aan de gildeheer en beschermheer de heer Stieger. Na deze hulde volgde een goed verzorgde en smaakvolle koffietafel in het gildehuis. Jan Smits voldeed zijn plicht voor de tweede maal achtereenvolgend door het aanbieden van een fraai schild als koning van het afgelopen jaar. Op het schietterrein werd het koningszilver onder de schutsboom gehangen en, alvorens de strijd gestreden kon worden, bevrijdden de pastoor, de gildeheer en burgemeester Breeveld de boom.



Tweemaal koning.

Onder fraaie weersomstandigheden vond een spannende verschietsing plaats. Vooral de laatste vijftien schoten hielden de spanning hoog, totdat Ad de Jong er in slaagde de vogel te bevrijden bij het 243ste schot. Bij het schieten om de titel van jeugdkoning was het Jan Knippels die bij het zesde schot de vogel naar beneden haalde. De eerste zondag na het koningschieten, 2 mei, werd koning Ad de Jong tijdens een volle gildemis gekroond door gildeheer pastoor Van Osch. Hoofdman Jos Klerks gaf hierbij een toelichting.

Op 4 mei werd de dodenherdenking gehouden bij de gedenkplaats van de overledenen bij de kerk in Elshout. Burgemeester Breeveld las een gedicht voor en legde een krans. Een groep kinderen legde bloemen. Medewerking verleenden de Onze Lieve Vrouwe Schuts en de kerkelijke fanfare.

Pelgrimstocht

Een gildebroeder van het Udenhoutse gilde Sint Antonius - Sint Sebastiaan is zondag 14 maart vertrokken voor een pelgrimstocht naar Santiago de Compostela in Spanje. Willem de Vries, 60 jaren "jong" en al twintig jaar tamboer bij het gilde maakt deze voettocht van maar liefst 2500 kilometer. Hij draagt de tocht op aan het gilde en loopt deze ook onder de naam van het gilde. Vooraleer je naar Compostela gaat wordt je lid van de broederschap van Compostela in eigen land, het "Nederlands Genootschap van Sint Jacobus". Deze organisatie geeft steun bij het uitzetten van de route en je krijgt een attest mee welk onderweg bij kloosters, gemeentehuizen en belangrijke plaatsen wordt gestempeld. Met deze verzameling stempels ontvang je in de kathedraal van Santiago de Compostela het pelgrimsdiploma. In de kerk is ook het graf van de heilige Jacobus de Meerdere, een van de twaalf apostelen. Er zijn veel mirakelen die volgens de legende aan Jacobus worden toegeschreven. Het graf is ontdekt in het jaar 813 en Sint Jacobus wordt al sinds de middeleeuwen vereerd. Jaarlijks vertrekken uit heel Europa zo'n tweeduizend pelgrims naar Spanje waarvan zo'n tweehonderd uit Nederland. Willem loopt gemiddeld 25 kilometer per dag en zal er ongeveer honderd dagen over doen. Onderweg logeert hij in kloosters of slaapt hij in zijn tent die hij met de hoogst noodzakelijke spullen meedraagt. Ook zijn hond Bengs gaat mee, die het eigen eten op de rug meedraagt. Veel inwoners uit Udenhout, familie, vrienden en alle gildebroeders waren in de Sint Lambertuskerk om met een gildemis en zegening door gildeheer pastor Van Sprang Willem uitgeleide te doen en hem een goede reis toe te wensen.



Nog 2500 kilometer te gaan.

Gildemissionaris

Zaterdag 3 april hebben de gilden Sint Hubertus uit Drunen en Onze Lieve Vrouwe Schuts uit Elshout een grandioze bingo-avond georganiseerd. De opbrengst was voor gildemissionaris pater Jos van Rooy, die zijn missiepost heeft op Celebes. Dat velen hem een warm hart toedragen werd op die avond duidelijk, omdat meer dan driehonderd belangstel-

lenden aanwezig waren in "De Voorste Vennen". Dankzij hen en vele gulle giften van de plaatselijke middenstand konden de hoofdmannen van beide gilden op het eind van de avond een bedrag van ruim f 6.500,- overhandigen aan de broer en zus van pater Van Rooy, die ervoor zorgen dat dit mooie bedrag op de plaats van bestemming komt.



Een mooi bedrag.

Drukbezet

Het gilde van St. Antonius Abt uit Nuland trok op koninginnedag vanaf negen uur in optocht door het dorp, met daarna defilé voor het gemeentehuis. 's Middags werd er door de Nulandse verenigingen geschoten. Dit jaar waren er vijftien viertallen ingeschreven, die sportief en vol overgave met elkaar de strijd aangingen. Ondertussen vond ook de officiële opening van de gilde-jeu de boules banen plaats door een wedstrijd tussen het kerk- en het gemeentebestuur. Beide besturen waren vol lof over de banen. Het was een zonnige dag, de belangstelling was groot en er werd ook hier met volle inzet gespeeld. Het kerkbestuur won.

Op zondag 2 mei luisterde het gilde in de Bossche St.-Jan (zoals elk jaar in de meimaand) de hoogmis van die dag op. Mgr. J. ter Schure droeg de mis op. De Schola Cantorum verleende medewerking.

Op 4 mei was het gilde om kwart over zeven in de kerk aanwezig voor een korte herdenkingsplechtigheid, die aan de dodenherdenking vooraf ging. Daarna trok de stoet met afvaardigingen van kerk, gemeente, harmonie Union en vele belangstellenden, onder begeleiding van de dodenmars naar het monument op de splitsing Hoogstraat-Heiweg. Het gilde met twee tamboers, hoofdvendelier, vaandeldrager, koning en deken-schrijver trok voorop. Om acht uur werd twee minuten stilte in acht genomen. De hoofdvendelier bracht met het gildevaandel de vendelgroet voor de gevallen. Na de kranslegging door wethouder Van Zantvoort werd door een lid van Union de last-post geblazen.



Land van Cuijk

Federatietournooi te Oploo

Het tweede federatietournooi vendelen, trommelen en bazuinblazen dat jaarlijks in een andere kring wordt gehouden, is voor 1993 toegewezen aan de Kring van Gilden Land van Cuijk. Het Sint-Matthiasgilde van Oploo organiseert dit op 19 september aanstaande, op het sportpark te Oploo. Dit evenement is niet alleen een ontmoeting van vele gildebroeders en -zusters en het elkaar op sportieve wijze bekampen bij de diverse wedstrijdonderdelen, maar dient ook voor de werving van nieuwe leden van buitenaf en vormt tevens de afsluiting van een actief gildeseizoen. Graag tot ziens op 19 september.

Soester gilde viert feest patrones St. Agatha

Al eeuwenlang herdenkt het Groot Gaesbeeker Gilde of Sint Aechten Schuttersgilde op 5 februari het feest van haar patrones St. Agatha met een H. Mis ter intentie van de levende en overleden leden van het gilde in de Petrus en Pauluskerk. Op een zondag rond deze feestdag wordt dit feest nog eens extra luister bijgezet met een eucharistieviering met gilde-eer in een van de vijf Soester parochiekerken. Het gilde is hier dan te gast in deze parochiegemeenschap. Dit jaar werd op zondag 7 februari het feest van St. Agatha gevierd in de Joannesparochie, de jongste parochie in Soest. Pastor C. Spithoven ging voor in de eucharistieviering, waarbij de gezangen werden verzorgd door het parochieel gemengd koor. Na afloop werd op het plein voor de ingang van de kerk de eed van trouw aan het kerkelijk gezag hernieuwd. Daarna trokken gildeleden en -vrienden voor een gezellig samenzijn naar het gildehuis waar tevens een tentoonstelling was ingericht over de eerste tien jaar koningsschieten in deze eeuw (de periode 1960 - 1969). Onder andere waren foto's van de tien koningen te zien en overige archiefstukken alsmede het gildezilver, de trommen, het vaandel en meerdere attributen uit die periode. De grote belangstelling en het enthousiasme voor dit alles deed besluiten in de komende jaren andere perioden van het Soester gildeleven aan de gemeenschap te tonen. Het archief en overig gildebezit is opnieuw geordend en daardoor toegankelijker geworden waardoor iedere geïnteresseerde meer kennis kan nemen van deze gildehistorie.



Jeugdige belangstelling.



Baronie en Markiezaat

Ridder-tamboer

Het aloude gilde Sint-Antonius Abt te Terheijden heeft gedurende haar ruim 400-jarig bestaan al veel illustere leden gehad. Ieder die al wat langer lid is, kan daar over meepraten. Maar een wel zeer opmerkelijk man was de onvergetelijke Hendrik Visker bijgenaamd "de Steven". Hendrik of Hein Visker uit 't Zand was in 1950 gedurende 60 jaar lid van het gilde. Ja, u leest het goed; zestig jaar! En dat werd natuurlijk, hoe kan het anders, heel groots gevierd. Op die gedenkwaardige dag in 1950 werd de jubilaris door de gildebroeders, vergezeld van de Harmonie, met een rijtuig thuis opgehaald en in een feestelijke stoet ging het naar de gildezaal. De muziek lokte de mensen het huis uit en heel Terheijden leefde mee. Moeders kwamen met de kinderen op de arm naar buiten en de bakker liet zijn oven in de steek. Iedereen wilde de stoet zien en zwaaien naar de diamanten feesteling. In de schuif van de familie Van de Zanden-Visker ligt nog een krantenknipsel. In de krant verscheen 's anderendaags een groot artikel en daaruit valt het een en ander te lezen over de oud-Terheijdenaar. Vanaf 1890 roerde Visker de trom van het

gilde. De hoofdman, Schalk Dijkers, sprak van "de liefde waarmee Visker het gilde diende, in goede en kwade tijden" en decoreerde zijn diamanten tamboer. En volgens burgemeester Van der Meulen had de jubilaris ook gewerkt voor de heroplevende gilden, "die een zo rijk bezit zijn in deze, onzer moderne tijd". Hendrik Visker ontving uit handen van de burgemeester niet minder dan een Koninklijke onderscheiding in de orde van Oranje-Nassau, vandaar de titel boven dit verhaal: ridder-tamboer. 's Avonds werd het leven van de jubilaris opgehaald in de vorm van een revue, wat Terheijdenaren wel is toevertrouwd. In de inleidingsvoordracht kwam de volgende strofe voor: Gij waart een vlijtig tamboer en met groot talent, Riep gij door uw roffel een ieder op tijd present. Voor die revue was van alles uit de oude doos gehaald en in liedjes en conferences verwerkt. Hoe hij op de teerdag 's morgens om 5 uur zijn gildebroeders ging wakker trommelen. Met carnaval organiseerde hij eens een diertuin. Hij had een kameel, een aap en een beer, waar vrienden voor speelden en hijzelf. Met het 375-jarig bestaan van het gilde zorgde hij voor een circus, compleet met clowns. En in de huid van de beer zat zijn zoon Pieter.

Gildehuwelijk

Op 18 september trouwden onder de goedkeurende blikken van alle gildebroeders en -zusters van het Sint-Sebastiaangilde Hoogerheide Ferrie van As met Colinda van Schaik. De bruidegom droeg zijn gilde-uniform, terwijl de bruid een bruidstoilet droeg, waarvan de kleurencombinatie op het gilde-uniform gebaseerd was. Met de tamboers, bazuinblazers en vendeliers voorop ging de bruidsauto door de Raadhuisstraat naar het gemeentehuis. Daarna ging het hele gevolg naar de parochiekerk, waar het huwelijk werd ingezegend door gildeheer pastoor A. Damen. Onder de kerktoren kreeg het kersverse bruidspaar een vendel hulde. Daarna marcheerde iedereen af naar het feestadres 't Karrewiel. Een prachtige huwelijksdag van het begin tot het eind. Dat in de familie Van As gildebloed stroomt blijkt uit een aantal hoofdmannen en koningsdekens met die achternaam die binnen het gilde bekend zijn. Als hoofdman worden genoemd: P. van As (1841, 1848-1868 en 1871) en A. van As (1896-1910). Als koningsdekens: P. van As (1868), A. van As (1885), Ant. van As (1887) en A. van As (1910). Onbekend is nog hoe de familierelaties hierbij zijn. ■

oud Nieuws XII

(Berichten uit Meijerij'sche Courant
1890-1915)

HOOG- EN LAGE MIERDE Sint-Jorisgilde (Hooge Mierde)

22 april 1896:

Bij gelegenheid van het gouden huwelijksfeest van het echtpaar Van Laarhoven-Brouwers werd om 8.30 uur een optocht geformeerd waarin onder andere "de alouder Gilde van St. Joris met vaandel en trom."

25 februari 1909:

Op 21 februari kwamen de Sint-Jorisgilde en de gilde van St. Ambrosius, gevestigd bij A. Antonissen samen. Door de vele sterfgevallen van deze winter had het Sint-Jorisgilde nagenoeg geen bestuur meer. In plaats van wijlen hoofdman Christ Verhagen werd J. Meulenbroeks gekozen. In plaats van wijlen deken C. Hermans koos men J. v.d. Borren. Ook werd besloten om koning te schieten in de zomer, omdat koning W. Zwaanen overleden was. ■

(wordt vervolgd)

J.M. Oomen

NIEUWS MET NAMEN



Kwartier van Oirschot

Voor drie jaar koning

Op zaterdag 12 september 1992 vond onder ideale weersomstandigheden het driejaarlijkse koningschieten bij het Heilig Sacramentsgilde Hulsel plaats. Om half twee verzamelden alle gildebroeders en -zusters zich bij het gildehuis om de koning thuis te gaan afhalen. Om twee uur werd een H. Mis opgedragen, waarna het schieten kon beginnen. Maar eerst had Kees Seegers zijn titel beschikbaar gesteld door het koningszilver af te leggen. De eerste schoten werden gelost door: burgemeester A. Verheijden, pastor Minh, hoofdman Kees v.d. Heijden en keizer Theo Ansems. Daarna schoten twaalf gildebroeders onder grote publieke belangstelling. Op het eind werd het onder de boom wel erg stil. Met het 199ste schot werd Kees Klessens voor de komende drie jaar koning.



Kees Klessens

Robijnen gildebroeders

Op 6 februari huldigde het Oirschotse gilde "Broederschap van Onser Liever Vrouwe" drie van haar leden, vanwege hun veertigjarig lidmaatschap. Het waren: Hoofdman Janus Smetsers, tevens veertig jaar lid van de overheid, waarvan 26 jaar als secretaris-penningmeester en dertien als hoofdman; Piet Smetsers, tevens 25 jaar overheidslid en Piet Schellekens.



Piet Smetsers, Janus Smetsers en Piet Schellekens (v.l.n.r.) worden toegesproken door de Kringvoorzitter.

Voor de derde keer koning

Op zondag 16 augustus (kerkelijke viering van Maria Hemelvaart) toog de Oirschotse "Broederschap van Onser Liever Vrouwe" in alle vroegte naar de Sint-Pieterkerk om er de heilige mis bij te wonen. Na deze plechtigheid genoot iedereen van de koffietafel bij beschermheer en -vrouwe, het echtpaar Mertens-Slingerland. 's Middags haalde het gilde koning en hoofdman uit. Beide heren hadden natuurlijk voor de nodige versnaperingen gezorgd, zodat er de stemming goed in kwam. Nadat het gilde op de Markt de afgevaardigden van de wereldlijke overheid, het kringbestuur en de zustergerilde had afgehaald, trok de stoet naar het gildeterrein "de Wip" aan de Notel. Daar stond de koningsvogel hoog op de schutsboom in de warme zomerzon te wachten op het genadeschot. Na een spannende strijd volgde Louis Schellekens zijn neef Leo op en werd de eenendertigste gildekoning. Louis was tweemaal eerder koning; in 1955 en 1956. Na het afleggen van de koningsbelofte begeleidde het gilde haar koning naar zijn woonhuis, waar de koningswijn werd ingeschonken. Tot slot kon iedereen in het gildehuis nog een paar broodjes eten en onder het genot van een drankje even napraten over deze gezellige gildedag.



Louis Schellekens

Gilde Sint Catharina Moergestel 6 mei 1993



Willeke van Dijk

van de jubilaris en dan weer lovende woorden van de burgemeester en de kringvoorzitter van het Kwartier van Oirschot met de oorkonde voor 70-jarig lidmaatschap. Voeg daarbij het steeds kleurrijker gezelschap van de afgevaar-

Witte pluimen op zwarte hoeden, rode sjerpen. Eerst binnen, dan naar buiten, heel de guld op de foto, de vendelgroet en dan weer naar binnen. Een betoog van de hoofdman, het aanbieden van het cadeau, een ellenlang wederwoord

digden van de bevriende gilden en de niet aflatende interesse van pers en M.T.V. (Moergestelse Televisie). Al met al feest voor Willeke van Dijk 70 jaar gildebroeder van het gilde St. Catharina, waarvan 25 jaar vaandrig, 7 jaar hoofdman en 17 jaar ere-hoofdman. Proficiat en op naar het 75-jarig lidmaatschap.



Peelland

"Tot over vijf jaar!"

Op zondag 25 april ging het Sint-Catharinagilde Helmond haar gildebroeder en staande-deken Noud Giesbers een vendelhulde brengen. Deze 85-jarige woont sinds enkele jaren in verzorgingstehuis Peppelrode in Eindhoven. Reden van de hulde: Noud werd zeventig jaar geleden gildebroeder-tamboer bij het Sint-Martinus en Sint-Antoniusgilde te Cuyk, via het Sint-Matthiasgilde Oploo (1928-1935) en het Sint-Antonius Abt gilde Mierlo-Hout (1935-1968) trad hij in 1968 toe tot het Sint-Catharinagilde te Helmond; inmiddels dus vijfentwintig jaar geleden. Nadat, onder het toeziend en goedkeurend oog van de jubilaris, zijn kinderen, klein- en achterkleinkinderen, zijn eigen gildebroeders en het bijna voltallige kringbestuur van Peelland, de drie vendeliers (Frank Koolen, Ted Hegeman en Harry de Rooy) een vendelgroet hadden gebracht, daarbij begeleid door de tamboers Ronald Luyben en Roald Paaps, werd Noud gehuldigd middels een toespraak door Harry de Rooy. Welke de honneurs waarnam voor de wegens ziekte uitgevallen oude-deken Kees Paaps. De jubilaris werd een kristallen asbak met zilveren leggers, een inscriptie van de jaartallen 1923-1993 en een zilveren radje overhandigd. Kringvoorzitter Ferd van Thiel sprak lovende woorden tot de jubilaris, die vele jaren kringsecretaris is geweest en daarna nog lang tweede secretaris. Hierbij haalde de kringvoorzitter Nouds eigenschap aan om een werkelijk letterlijk verslag van elke vergadering te maken, hetgeen bij de presentatie van het jaarverslag, wel eens leidde tot "rode oortjes" van verschillende bestuursleden, wanneer ze achteraf nog eens met hun uitspraken werden geconfronteerd. Van zowel het eigen gilde als van kring en familie mocht Noud de nodige flessen "medicijn" in ontvangst nemen. Hij kan nu bogen op een voorraad, waarmee hij dit jaar grotendeels zal toekomen, tenzij er regelmatig eens een gildebroeder 'n borreltje mee komt pakken, waartegen Noud beslist geen bezwaar zal hebben. Een duidelijk voldane jubilaris zegde in de loop van de middag zijn bezoekers hartelijk dank voor hun komst en voor hetgeen ze geboden hadden. Hij voegde daar menigmaal aan toe: "Tot over vijf jaar."



Maasland

Puntenkoning

Het schietseizoen van het Sint-Hubertus-gilde te Drunen is geopend op zondag 28 maart. De "puntenkoning", de beste schutter van de eerste wedstrijd, werd uiteindelijk Gerard van Kuyk.

Onderscheiden

Het Sint-Barbaragilde uit Dinther heeft tijdens de algemene voorjaarsvergadering gildebroeder Tinus Verhagen benoemd tot ere-deken en hem onderscheiden met een oorkonde. De hoofdman huldigde Tinus vanwege zijn grote inzet binnen het gilde, en mede omdat hij al meer dan veertig jaar deel uitmaakt van de overheid. Tinus zei dat hij het altijd met veel liefde en plezier heeft gedaan en hoopt nog lang bij het gilde te mogen zijn.

Commandeur

Bij zijn afscheid als secretaris van de Vereniging tot samenstelling van Nationale Bedevaarten (VNB) is Mr. H.J.M. Stieger, beschermheer van de Onze Lieve Vrouwe Schuts te Elshout, door Paus Johannes Paulus II benoemd tot Commandeur in de orde van H. Gregorius de Grote. Mr. Stieger bekleedde ruim dertig jaar de functie van secretaris van de V.N.B., welke 110 jaar bestaat. De versierselen werden hem uitgereikt door de bisschop van Haarlem, Mgr. H.J.A. Bomers. ■

IN MEMORIAM



Kwartier van Oirschot

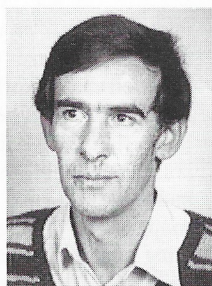
Gilde Sint Joris Goirle

Op 8 november overleed Frans van den Hout (89). Zijn leven stond in het teken van eenvoud, trouw en broederschap. Hij leed een arbeidzaam leven op de boerderij met zus Anna en broers Giel en Wim; in Goirle bekend als: de kinderen van den Hout. Ondanks zijn handicap (het gevolg van een aanrijding) heeft Frans op zijn manier van het leven genoten; mede door de zorg van Anna. Zijn trouw en broederschap kwamen tot uiting in zijn grote liefhebberij: het gilde. Sinds 20 juli 1930 was hij lid; van 1945 tot 1949 en van 1967 tot 1971 deken van het gilde. Voor zijn verdiensten ontving hij in 1980, bij zijn 50-jarig lidmaatschap, de zilveren medaille verbonden aan de orde van Oranje Nassau. Van de kring ontving hij kringonderscheiding en oorkonde. Frans zal in herinnering blijven als oudste, maar vooral als trouwste gildebroeder. Het was

voor hem moeilijk te aanvaarden, dat hij de laatste jaren af en toe wegens ziekte niet aanwezig kon zijn, maar was dankbaar voor het bezoek van gildebroeders.



Frans van den Hout



Jan van de Wijdeven

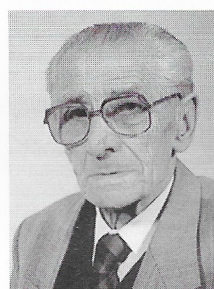
Gilde Sint Willibrordus Casteren

Plotseling overleed Jan van de Wijdeven (49); vele jaren trouw lid, altijd merkbaar aanwezig. Het gilde heeft hem op 19 januari onder grote belangstelling naar zijn graf gedragen.



Kempenland

Sint-Lambertusgilde Meerveldhoven



Diel Bazelmans

Op 16 januari overleed Diel Bazelmans, vanaf 1972 gildebroeder en in latere jaren oude-deken. Voor zijn vele verdiensten voor gemeenschap en gilde was hij onderscheiden met de ere-medaille in goud verbonden aan de orde van Oranje-Nassau.

Sint-Catharinagilde Tongelre

Op 17 februari overleed gildebroeder Joost Pappers op 37-jarige leeftijd aan de gevolgen van een aangeboren hartkwaal. Als zilverdrager en schutter vertegenwoordigde hij het gilde op vele gildefeesten, hoewel de optochten een bezoeking voor hem waren en hem uitputten. Het laatste jaar moest hij daarom hierin verstek laten gaan. Op 2 juli zou hij in het huwelijk treden; dit mocht niet meer zo zijn.

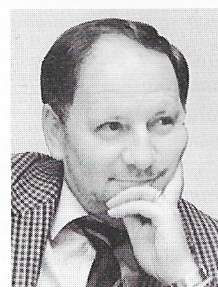


Peelland

Sint-Willibrordusgilde Bakel

Tijdens het uitoefenen van zijn geliefde sport golven overleed op 5 april gildeheer Wim Koppens (59). Hij was voor elke gildebroeder een fijne vriend. Op 11 april vertrok het complete gilde met de bus naar Brasschaat om de gildeheer de laatste eer te bewijzen, de erewacht te vor-

men en hem te begraven. Wim was aller vriend. Hij droeg het gilde een warm hart toe, altijd present, een graag geziene gast met zijn gezellig praatje. Het gilde verliest een trouwe vriend, waar het veel dank aan verschuldigd is en waar het altijd met vreugde aan zal terugdenken.



Wim Koppens



Jan Horik

Gilde St. Antonius Abt Lierop

Op 20 januari is Jan Horik (67) overleden. Hij was 48 jaar lid van het gilde, dat hem na de dienst naar zijn rustplaats begeleidde.

Sint-Catharinagilde Helmond

Op 21 maart overleed Wim Drouen (67), na een veel te lang ziekbed, waarbij hem weinig bespaard bleef. Wim en zijn gildebroeders konden dankbaar terugzien op een periode waarin Wim zeer intens betrokken was bij het gilde. In 1951 werd hij gildebroeder, een jaar na de heroprichting. Tijdens de Catharinviering van november 1992, werd Wim (door zijn ziekte een jaar later dan eigenlijk was bedoeld) gehuldigd vanwege zijn veertigjarig jubileum; een welverdiend eerbetoon, waarvan iedereen blij was, dat het er toch nog van gekomen is. Hoogtepunten tijdens zijn gildebroederschap waren: viering van 550-jarig bestaan in 1954 (een "inhaalmanoeuvre" van 1951), bezoek in 1964 aan Soestdijk bij gelegenheid van Koninginnedag, en diverse reizen naar het buitenland. Natuurlijk waren er dieptepunten, zoals de brand in gildehuis St.-Lambert in 1956. Sinds het heengaan van oude-deken Alphons Niesen, in 1981, was Wim een onmisbaar bestuurslid, met vanzelfsprekende autoriteit, die iedereen respecteerde.

Gilde St. Lambertus Someren-Eind

Op 5 mei overleed geheel onverwacht, Tinus Peters, 28 jaar gildebroeder. Zijn medeleven met het gilde beleefde hij op zijn manier: altijd vrolijk. Naar zijn verhalen luisterde men graag. Een fijne gildebroeder ging heen.



Maasland

Sint-Jorisgilde Berlicum

Op 5 maart overleed Toon van Uden (94), ere-deken van het gilde. Vanaf 1920 was hij een zeer toegewijd gildebroeder

die 73 jaar nadrukkelijk begaan was met "zijn" gilde. Al zeer jong kwam hij als "jonge-deken" in de overheid. In april 1938 schoot hij zich tot koning. Hij bleef dit tot 1947 omdat er tijdens de bezetting niet kon en mocht worden geschoten. Daarna werd hij gekozen tot "oude-deken"; tot 1976. Toen werd hij benoemd tot ere-deken van het gilde wat hij ruimschoots verdiend had. In 1965 ontving Toon de ere-medaille in zilver verbonden aan de orde van Oranje Nassau en de Pauselijke zegen. In 1974 volgde nog een kringonderscheiding van Kring Maasland. De uitvaartdienst werd gecelebreerd door gildeheer pastoor Pulles. Sint Joris verliest weer een goede en zorgzame gildebroeder.

Sint-Barbaragilde Veghel

Gildebroeder van het eerste uur Frans Snoeys (65) overleed op 13 maart. Een slopende ziekte, die een jaar geleden overwonnen leek te zijn, heeft hem geveld. Hij heeft een bloeiend bedrijf opgebouwd, waaruit hij zich enkele jaren geleden heeft teruggetrokken. De gildeheer schetste Frans als een oprecht en eerlijk mens, aan wie het gilde dankbare herinneringen bewaart als groot begunstiger. Het Sint-Barbaragilde nam op de wijze van het gilde afscheid.

Sint Barbaragilde - Dinther



Joost van de Leest

Tijdens het spitten in de tuin, op 26 maart, overleed geheel onverwacht gildebroeder Joost van de Leest (86). Joost was bijna 70 jaar gildebroeder. In 1980 ontving hij een kringonderscheiding in zilver van Kring Maasland. In 1955 was Joost koning van het gilde. Op teer- en kringdagen was hij altijd present en kon hij zich vermaken tussen de gildebroeders met zijn verhalen over vroeger. Ook was hij altijd aanwezig bij de uitvaart van een overleden gildebroeder in Hoge Schutsverband. Een hoogtepunt in zijn lange gildelooptijd was zijn eerste vakantie vorig jaar naar Lourdes; dankzij de "Rozenfeesten" in Gogh mocht Joost een week op vakantie.

Gilde Sint Antonius Abt - Vorstenbosch

Nadat hij anderhalf jaar veel heeft gesukkeld, op het laatst was lopen bijna niet meer mogelijk, is op 11 februari Janus van der Heyden in stilte overleden. Geheel volgens gebruik heeft het gilde, tesamen met andere gildebroeders van de Hoge Schuts, de overledene begraven. Vanaf de heroprichting was Janus actief. Gildeactiviteiten waren voor hem hoogtenpunten. Hij was een echte gildebroeder

die "trouw aan geloof en kerk" en "het voor elkaar opkomen" in het leven van elke dag waarmaakte. Het erelidmaatschap was een blijk van waardering voor zijn inzet en trouw, evenals de zilveren kringonderscheiding in 1991. Jaren was hij actief in de schietcommissie en had de zorg voor de geweren en munitie. Tijdens het schieten had Janus altijd een zwart lapje voor een oog, omdat hij dat niet goed dicht kon houden.

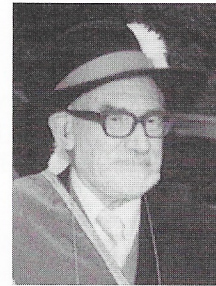


Land van Cuijk

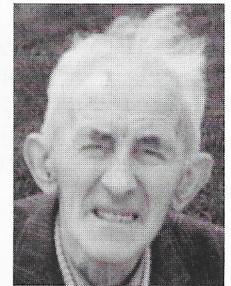
Sint-Dionysiusgilde Heyen

Op 24 maart overleed beschermheer Peter Roovers (90). Het gilde verliest in hem een begeistert persoon met een grote inzet. In 1962 werd hij als beschermheer geïnstalleerd. Hij nam deze taak vol energie op, want het was zijn opvatting niet alleen in naam maar vooral in daden zich in te zetten. Omdat het gilde nog in heroprichting verkeerde, was zijn eerste daad het schenken van de koningsvogel. Ook als er op financieel gebied een beroep gedaan moest worden op overheidsinstanties wist hij de juiste weg te vinden. Als kunstenaar wist hij wat een gilde past. Naamschild, vaandel en vendels zijn zijn ontwerp. Peter Roovers genoot in het hele land bekendheid als koninklijk beeldhouwer, hij was namelijk hofleverancier van koninklijke bustes van drie generaties Oranje-vorstinnen. Roovers die als docent verbonden was aan de kunstacademie in Den Bosch slaagde erin het in de oorlog grotendeels verwoeste kasteel Heyen zonder steun van derden te restaureren, waarvoor hij als enige Nederlander een hoge onderscheiding ontving van de wereldwijde federatie van organisaties die op de bres staan voor het behoud van historische kastelen. Op gezette tijden werden de gildebroeders ("mijn gildemannen") op het Huis Heyen uitgenodigd als er vrienden te gast waren of er anderszins iets te vieren viel. Hij was vol trots als zijn gasten genoten van het vendelzwaaien en trommen van de gildebroeders. Menig gezellig uur werd zo op het kasteel doorgebracht. Ook bij de gildedagen in Heyen voelde hij zich een echte gastheer voor het gemeente- en kringbestuur en voor de deelnemende gilden. Het Huis Heyen was dan voor enkele uren "in het bezit" van de gildebroeders en zusters. In 1992 vierde het gilde, in aanwezigheid van heel zijn gezin, zijn negentigste verjaardag. Het gilde dankt hem heel hartelijk dat hij eenendertig jaren hun beschermheer heeft willen zijn. Het dankt hem voor de humoristische en gezellige verhalen maar vooral voor zijn steun. Zijn inzet zal voor het gilde altijd een stimulans blijven om ook in moeilijke tijden

door te gaan. Hopelijk blijft de band met het Huis Heyen bestaan in dezelfde vorm als hem voor ogen stond.



Peter Roovers



Gijs Hilhorst

Groot Geasbeeker Gilde soest

Op 16 maart overleed Gijs Hilhorst (80), een van de actieve gildebroeders van het Soester gilde. Al enkele jaren moest hij door zijn ziekte zijn werkzaamheden beperken, hoewel hij telkens nog tijd vond en energie bijeenraapte om een deel van de gilde-activiteiten bij te wonen. Hij stond jarenlang onder de gildeboom en zorgde meer dan dertig jaar voor het vervaardigen van de koningsvogel. Zelf wist hij in 1966 koning te worden, hetgeen voor hem een grote eer was. Het gilde verliest in hem een humoristisch man, die hiervoor slechts weinig woorden behoefde te gebruiken. Geheel onverwacht overleed binnen drie weken na het heengaan van Gijs op 9 april, zijn vrouw Riek Hilhorst (71). Ook zij was binnen het gilde vele jaren actief medewerkster aan de kassa tijdens de gildefeesten.



Baronie en Markiezaat

Kloveniersgilde St. Antonius Terheijden

Op 26 januari stierf, toch nog onverwacht, Ad van Bekhoven (78). Hij sloeg bijna 45 jaar de gildetrom. Hij was daarvoor een lange tijd hét visitekaartje van het gilde. Daarom is er droefheid binnen het gilde, nu hij er niet meer is. Vrij onverwacht overleed op 28 maart Ko Hanegraaf (82); nog steeds kastelein en eigenaar van de gildekamer. Hij was hard en eerlijk voor zichzelf. Hij was een voorstander van het handhaven van de regels in de caert. Tradities moeten blijven; vond hij.

Dat zij allen mogen rusten in vrede ■

AGENDA 1993

Noordbrabantse federatie

22 augustus:

Vrij gildefeest bij de gilden St. Joris en St. Sebastiaan Middelbeers.

Info: 04244-1318 of 04244-1997.

29 augustus:

NBFS-geweerschiettoernooi te Eindhoven, bij het Sint-Catharinagilde Tongelre.

Info: R. Haase, 040-811527.

19 september:

NBFS-toernooi vendelen, trommen, bazuinblazen.

Sint-Mattiasgilde Oploo

Info: H. Lenkens, 08850-20855

9 oktober:

Hoofdlidendag NBFS te 's-Hertogenbosch.

Info: R. Haase, 040-811527.

Andere federaties

Oud Limburgse Schuttersfederatie

4 juli:

Oud Limburgs Schuttersfeest te Koningsbosch bij schutterij Sint Joseph.

Info bij federatiesecretaris: F. Schrijvers, 04451-2386.

Gelderse Federatie van Schuttersgilden

Info gildefeesten, secretariaat:

F. Dieker, 08303-17410.

Hoge Gilderaad van Brabant

Info gildefeesten, secretariaat:

J. Coenegrachts, 09-32.16.53 35 67.

Hoge Gilderaad der Kempen

Info gildefeesten, secretariaat:

E. Bolckmans, 09-32.3.314 45 30.

Conventie van Schutsgilden

Info gildefeesten, secretariaat:

R. Wuyts, 09-32.3.324 89 21. ■

KORT NIEUWS

Stichting Voor Outer en Heerd

In Kring Kempenland bestaat de Stichting Voor Outer en Heerd. Deze stichting heeft tot doel op alle terreinen van het gildewezen informatie te verstrekken en financiële bijdragen te leveren. Dat is onlangs gebeurd bij de tentoonstelling "Zilver met een verhaal" in het najaar van 1992. Verder leverde de stichting een bijdrage aan de verwezenlijking van het gilde-altaar in de Bossche St.-Jan. De stichting werkt binnen het gebied van Kring Kempenland. In de afgelopen jaren zijn haar activiteiten op een laag pitje gehouden; in afwachting van de realisering van een soortgelijke stichting

in federatieverband. Toen dit niet doorging, is besloten zelf verder te gaan op de ingeslagen weg. De gilden uit Kempenland is gevraagd per jaar een bijdrage van vijftientig gulden in de stichtingskas te storten. Het besluit daartoe zal in de najaarsvergadering 1993 worden genomen, nadat alle gilden gedetailleerde informatie zullen hebben ontvangen. De stichting beheert een boekenbezit op het gebied van de schuttersgilden. In de toekomst zal dit bezit beter toegankelijk gemaakt worden voor belangstellenden.

Gilden te gast in Amstelveen

Tijdens de feestelijke finale van Koninginnedag 1993 konden de vele bezoekers van de tiende editie van de Amstelveense taptoe kennis maken met de schuttersgilden. Deze traden op naast een aantal gerenommeerde muziekkorpsen uit heel Nederland. Het Sint-Sebastianusgilde uit Gendt bij Nijmegen en het in 1987 heropgerichte Sint-Bavogilde uit Raamsdonk waren aanwezig. De Tamboers- en Vendeliërsgroep uit Roosendaal, afgeleid van een schuttersgilde, maar zonder schutters, trad ook op. De toeschouwers werden op een kleurrijke vendeldemonstratie getrakteerd en genoten hier met volle teugen van. De groepen kenden elkaar voor deze taptoe helemaal niet en voor velen van de Amstelveeners was het ook de eerste kennismaking met de schuttersgilden. Uit reacties en applaus kon de waardering beluisterd worden. Voor de finale trad het trompettercorps van de Hilversumse Schutterij, in uniformen uit het midden van de vorige eeuw op, met Schutterade '93. Een vuurwerk besloot in Amstelveen de heetste koninginnedag van de eeuw.

Eierstampen

Het Sint-Sebastianagilde Werchter kent het spel "eierstampen". Het wordt uitgeoefend door gildezusters, terwijl de broeders zich bezighouden met het boogschieten. Onder een galg staat een wipplank waarop een sloef of schoen ligt. De schoen moet omhoog getrapt worden. Elke deelnemster mag drie tot vijf keer proberen een hard gekookt ei uit de ring te stampen. Al in het begin van deze eeuw schreef de beschermvrouwe van het Sint-Sebastianagilde wedstrijden uit voor dit spel, dat voor speciale gelegenheden en onder grote hilariteit het nodige vermaak geeft.

Didams schuttersmuseum

In het Gelderse Didam is het Schuttersmuseum gevestigd in het souterrain van het gemeentehuis aan de Raadhuisstraat. Met behulp van een breed scala van voorwerpen en documenten wordt inzicht gegeven in het Didamse schuttersgildewezen in het bijzonder en het Gelderse gildewezen in het algemeen. Openingstijden: iedere woensdag, vrijdag en zondag van 14.00 tot 17.00 uur. Gesloten op

feestdagen, kermis, schuttersfeest en carnaval. Als men van ver komt is het misschien raadzaam (om teleurstelling te voorkomen) even te bellen met de beheerder, K. van Beek, telefoon 08362-23134, bij voorkeur omstreeks 18.00 uur.

Vlaams-Brabantse gilden

De Hoge Gilderaad van Brabant hield op 20 maart in de Norbertijnenarbij van Park bij Leuven de jaarlijkse vergadering van de hoofdmannen. Die dag werden ook de vijfjaarlijkse bestuursverkiezingen gehouden. Het nieuwe bestuur blijft in functie tot maart 1998. De Hoge Gilderaad bestaat nu uit negen Middenbrabantse gilden en negen Oostbrabantse.

Oostduits schuttersgildewezen herstelt zich

In oktober 1992 werd in Dresden de "Privilegierte Scheiben-Schützen-Gesellschaft" heropgericht. Dit oude gilde wordt voor het eerst in het jaar 1454 vermeld en was tot het verbod in 1945 de grootste schuttersvereniging in Dresden. Dit jaar zal voor het eerst weer koningsschoten worden. De Dresdener schutters hopen binnenkort hun Schützenhof en een deel van hun historische verenigingseigendommen (vaandel, zilverschat, bokalen, koningsschijven en schilderijen) terug te krijgen. Het schuttersgilde telt momenteel weer zo'n honderd leden. ■

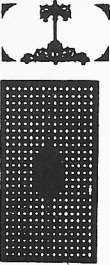
BIBLIOGRAFIE

Noordbrabantse schuttersgilden

Rectificatie

De in deze rubriek eerder genoemde artikelen over het Sint-Barbaragilde Veghel en De koning in het gilde moeten op naam gesteld worden van Drs. A.P. v.d. Wiel.

Farjon M., De oude registers van het gilde St-Jan Baptista te Leenderstrijp, Leende, 1992, A4, 80 blz., offset, gelijmd in de rug, doorzichtige plastic koft, groen papier. In deze publicatie worden vijf gilderegisters beschreven van 1719 tot 1928. Twintig getypte pagina's zijn gewijd aan een beschouwing over deze documenten: administratieve gewoonten, bepalen van ontbrekende jaartallen, herleiding van perioden van inactiviteit, verdwenen koningsschilden. Driekwart van de publicatie wordt gebruikt om de tekst van de vijf registers weer te geven. Het grootste deel in fotocopie; een kleiner deel in transcriptie. Kosten f 17,50 (exclusief porto) info: R. Godschalk, Halvenne 28, 5595 HG Leende. ■



GERJES
SMEEDWERK
SIERHEKWERKEN

**GERJES GIETIJZEREN
RAMEN B.V.**

Berkdijk 13A,
5271 SR St.-Michielsgestel
Bedr. terr. Venkant
Tel. 04105 - 13471 Fax 16968

Zend mij informatie over: ☐ sierhekwerken
☐ smeedwerk
☐ gietwerken

Naam: _____
Adres: _____
Postcode: _____
Woonplaats: _____
Telefoon: _____

In gefrankeerde envelop zenden aan nevenstaand adres

VAN DEN BORNE

tentenverhuur

VERHUUR VAN FEESTTENTEN, VLOEREN, PODIA,
GELUIDSINSTALLATIE, VERLICHTING,
TAFELS EN STOELN

Kailakkers 2, 5095 AD Hooge Mierde
Telefoon: 04259-2053 – Telefax: 04259-1374

PAULISSEN

GROND- WATER- EN WEGENBOUW

- Voor alle grondwerkzaamheden
- Verhuur moderne graafmachines
- Bronbemaling
- Sloopwerken en puinrecycling
- Zand- en grinthandel
- Tankservice (ook credit-card), car-wash

Nieuwkerksedijk 23, 5050 AB Goirle, 013-348484

WATERS GELDROP

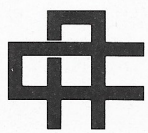
Reeds 60 jaar makers
van vaandels, vendels
en andere gilde-
attributen

Joke Willigers, Zand 33, 5721 SM Asten 04934-2568



PIET SPANJERS
Goud- en zilversmid

Heuvel 34, 5492 AD Sint-Oedenrode
Telefoon 04138-73126 Fax 04138-75099



Nol Coopmans Edelsmid

ATELIER VOOR HET LATEN ONTWERPEN EN
VERVAARDIGEN VAN AL UW EXCLUSIEF
HANDVERVAARDIGD GILDEZILVER



GRAVEREN - DRIJVEN - CISELEREN - GIETEN

5632 PG Eindhoven, Kruburg 1a, Tel.: 040 - 418586

- Goud en Zilver
- Reparaties
- Veranderingen
- Nieuw werk
- Eigen ontwerp
- Gildewerk
- Graveren



John Bijsterveld
Meester Goudsmid/Edelsmid

Leenderweg 37 Valkenswaard Tel. 04902-42489



**RESTAURATIE-ATELIER
DE TIENDSCHUUR**

Reeds jaren ervaring met
archief- en textielconservering

Kapelaan Poellplein 1, 5046 GV Tilburg, telefoon 013 - 368355

ATELIER ROELOFS-VAN LAARHOVEN

*Uw adres voor het vervaardigen van
gildevaandels, vendels en standaarden*

Roerdomphof 6, 5667 NC Geldrop 040-857178



Koningsschild (vergroot), 1658, schieten op de vogel, Sint-Catharina- en Barbaragilde Mierlo.

foto: M. van Santvoort, Mierlo